

ISSN 2217-2017
UDK 82

КЊИЖЕВНИ ПРЕГЛЕД

Година VII Број 8

јануар – фебруар – март 2016

Алма

ИЗДАВАЧ

Алма

Молерова 62-А, Београд
011/2437-204
www.alma.co.rs
www.alma.rs

УРЕДНИШТВО

Ђорђе Оташевић
(главни уредник)

Миљурко Вукадиновић

Милутин Ђуричковић

Вукосава Живковић

ПРЕЛОМ

Алма

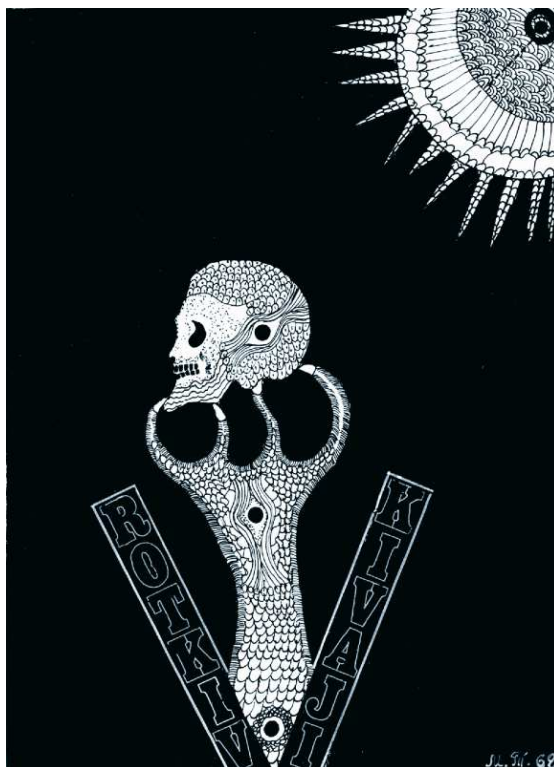
КОРИЦЕ

Милан Бештић

ШТАМПА

„Скрипта интернационал“,
Београд

Рукописи се не враћају

Мирољуб Тодоровић: „Победа“

Књижевни преглед излази четири пута годишње, у два издања – штампаном и електронском.

Имејл адреса:
knjizevnipregled@yahoo.com

Претплата за 2016. годину (за штампано издање): 2.800 динара. Текући рачун: 205-39745-66 код Комерцијалне банке, Београд. Код претплате ставити назнаку „За Књижевни преглед“.

САДРЖАЈ

О КЊИГАМА

<i>Цвијетин Ристановић: ИСТРАЈАВАЊЕ КОЈЕ СЕ ИСПЛАТИЛО (Писци и детињство : Прилози из књижевности за децу и младе, Милутин Ђуричковић)</i>	6
<i>Витомир Теофиловић: ПОГЛЕД НА СВЕТ СА ИРОНИЈСКЕ ДИСТАНЦЕ (Врата испред тебе и друге приче, Владимир Радић)</i>	10
<i>Зоран Раонић: ЗДРАВО 'СВАНУО – ДОБРО, КАКО СИ (Здрaво 'свануо : Harry wake up, Миленко Д. Ђировић Љутички)</i>	15
<i>Petar V. Arbutina: PROTIV KONVENCIONALNOSTI (Kuća od stakla : ガラスの家 : A house made of glass, Tatjana Debeljački)</i>	18

ИЗ НОВИХ КЊИГА

<i>Danijel Apro: REBORNEO : Proza jedne sezone monsuna nad Indonezijom</i>	22
<i>Новица Р. Грујић: Тумарање по Балкану</i>	25
<i>Josip Ivanović: Sal</i>	29
<i>Гордана Јеремић: Ана</i>	33
<i>Danko Stojnić: Nekoliko čudnih priča o ekskurzorima</i>	37
<i>Miloš Živanić: Krunisanje tame</i>	40
<i>Perica Jokić: Iskustvo Roberta Nimanija</i>	44
<i>Милан С. Димитријевић: Пред звезданим вратима : (савремена бугарска поезија)</i>	46
<i>Enesa Mahmić: Faustova kći</i>	64
<i>Boris Nazansky: Ubiranje zvijezda (Harvesting the stars).....</i>	66
<i>Владимир Б. Перић: Елунце</i>	68
<i>Миладин Берић: Изборни слаган (афоризми)</i>	70
<i>Ranko Guzina: Siziŕovo pleme</i>	72
<i>Живко Кулић: Прекомерна употреба демократије</i>	74

Бојан Рајевић: <i>Бродоградња у боци : афоризми</i>	76
Ненад Ђорилић: <i>Утаја пораза : афоризми</i>	78

ИЗ РУКОПИСА

Стефан Теодор: <i>Диктаторов портрет</i>	81
Велибор Михаић: <i>Госпођица Ксенија</i>	85
Зоран Спасојевић: <i>Кратке приче</i>	92
Душан Стојковић: <i>Песме</i>	94
Александар Баљак: <i>Афоризми</i>	96
Милан Бештић: <i>Афоризми</i>	98
Момчило Михајловић: <i>Афоризми</i>	100

ПРЕВЕДЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Асрор Алајоров: <i>Онда кад сам те срео (Превела с енглеског: Ирена Мирјанић)</i> .	103
Олфа Дрид: <i>Жене (Превела с енглеског: Ирена Мирјанић)</i>	105
А. Истрефи: <i>Скрупчај се у себи (Превела с енглеског: И. Мирјанић)</i>	108
А. А. Јантагвај / Амину Алију: <i>Сребрни тањир (Превела с енглеског: Ирена Мирјанић)</i>	109
Лилян Дипасупал Кунимаса: <i>Хумане неприлике у будућем животу детета (Превела с енглеског: Ирена Мирјанић)</i>	111
Таимир Молик: <i>Ја сам сиромашан (Превела с енглеског: Ирена Мирјанић)</i>	113
Едвин Моманџи: <i>О животу (Превела с енглеског: Ирена Мирјанић)</i>	114
Саида Нјем: <i>Судбина (Превела с енглеског: Ирена Мирјанић)</i>	115
Уљана Паскалева: <i>Песме (Превео с бугарског: М. С. Димитријевић)</i>	116

АУТОРИ

О КЊИГАМА

Мирољуб Тодоровић: „Ожилиште“ (темпера на картону, 1969)

Цвијетин Ристановић

ИСТРАЈАВАЊЕ КОЈЕ СЕ ИСПЛАТИЛО

(Милутин Ђуричковић, *Писци и детињство : Прилози из књижевности за децу и младе*, Чачак: Легенда, 2012)

Готово двије деценије др Милутин Ђуричковић је истрајно објављивао огледе, есеје, приказе и осврте из књижевности за дјецу у листовима (*Политика, Борба, Дневник, Јединство, Пobjеда, Просветни преглед*) и у часописима (*Детињство, Свеске, Наше стварање, Одзиви, Светионик, Змај*). Тек након седамнаест година, он је публикованим радовима придодао један број необјављених прилога, међу њима и неке који су у међувремену изложени на научним скуповима и симпозијумима посвећеним књижевности за дјецу, и све их објединио у књигу *Писци и детињство (Прилози из књижевности за децу и младе)*.

Аутор, очито, није журио са издавањем књиге критичких радова, јер је био свјестан сложености и деликатности оцјењивачке улоге. Дуг период сабирања радова за ову књигу био је драгоцјен са становишта утемељења, сазријевања и богаћења Ђуричковићеве књижевнокритичке мисли, али је, с друге стране, управо због велике разлике у времену настајања појединих радова, у коначном облику књига укључила тематски и по обиму неуједначене садржаје који, дијелом, одају утисак неједнаког третирања појединих стваралаца за дјецу. Свјестан те чињенице, аутор је осјетио потребу да у *Напомени* читаоцу предочи специфичности настајања и структуре наведене књиге.

Први њен дио под насловим *Жанрови: чудесно и наивно* посвећен је проблемима теоријске, жанровске и поетичке природе књижевности за младе и садржи тринаест вриједних текстова. У једнима аутор анализира дјела текуће издавачке продукције (*Књиге за децу у 2008. и 2009, Књига петорице, Крушевачки писци за децу и младе, Антологија нишких*

писаца за децу), док у другима пажњу усмјерава, претежно, на особености појединих врста књижевности за дјецу: бајки (*Бајковито приповедање Х. К. Андерсена*), народних вјеровања и легенди (*Народна веровања, обичаји и легенде за децу и младе*), путописа (*Путописи за децу и младе*), графита (*Графити за децу и младе*) и кратких прича (*Најкраће српске приче за децу*).

У радовима о жанровима аутор даје најприје историјат, потом основне одлике и домете поједних жанрова у српској књижевности за дјецу и на крају указује на перспективе развоја жанра. У тим прилозима се налази мноштво сувислих података о умјетничкој вриједности и снази путописа, афоризама, графита, најкраћих прича, односно неколико жанрова великих књижевноумјетничких потенцијала који су, савсим неоправдано, скрајнути и занемарени у раду са дјецом.

У овом поглављу нашли су се и радови који директно не припадају сфери жанрова, али у којима су обрађена важна питања односа дијете – књига (*Дете, књига и интернет, Савремена критика књижевности за децу и Родна равноправност у књижевности за децу и младе*).

Посљедњи оглед у овом поглављу *Родна равноправност у књижевности за децу и младе* завређује посебну похвалу, јер је њиме освијетљено важно питање заступљености полова у књижевности за дјецу. Ослањајући се на социолошке и филозофске студије објављене на енглеском језику, у којима је то питање најцјеловитије обрађено, Ђуричковић је аргументовано показао да неједнака заступљеност мушког и женског пола у књижевности за дјецу (наравно, на уштрб женског пола) није присутна само у нашој књижевности него и у најразвијенијим књижевностима у свијету.

Средишњи дио књиге *Истрајавања: лирско и епско* доноси огледе и приказе о дјелима 18 аутора из савремене српске књижевности за дјецу. Највише простора заузима прилог *Историзам и хумор Слободана Станишића*, у коме су детаљно анализирани: Станишићеви романи за дјецу, са историјском тематиком (тетралогија о цару Душану), његова родољубива лирика, поезија са религиозним мотивима, пјесаме о знаменитим личностима из српске историје, те пјесме допуњалке. Важно мјесто у овом прилогу дато је Станишићевим пјесмама са космичким мотивима. Критичар је нагласио иновативност и актуелност тих пјесаме, те им упутио низ похвала због њихове садржајне самјерености са временом технолошке револуције и електронских медија и због хумо-

ра којим је пјесник прожео своје космичке авантуре и тиме дјеци приближио и најапстрактније појаве и појмове савремене науке и технике.

У овом дијелу књиге цјеловито је анализирано и књижевно дјело Гордане Малетић. Огледом *Литерарна путовања Гордане Малетић Ђуричковић* подробно представља све књижевне жанрове којима се бавила ова списатељица: сликовнице, пјесме, приповијетке, романи, путописе, преводе, разговоре са писцима и двије антологије (*Антологију српске басне* и антологију фантастичне приче за дјецу – *Немогућа прича*).

Поглавље *Истрајавања: лирско и епско* садржи и, знатно краће, осврте на једно или неколико књижевних дјела познатих српских писаца за дјецу: Градимира Стојковића, Драгана Лукића, Добрице Ерића, Пере Зупца, Драгомира Ђорђевића, Драгана Лакићевића, Миленка Матицког, Весне Алексић и других.

Завршни дио књиге – *Разматрања: старо и ново* обухвата приказе дјела 16 књижевних критичара и историчара књижевности за дјецу. Примеђеном истог метода као и у средишњем дијелу књиге Ђуричковић код неких аутора анализира више дјела и остварује шири увид у критички допринос аутора (Воја Марјановић, Тихомир Петровић, Василије Радкић, Јован Љуштановић, Бранко Ристић, Зорана Опачић, Драгутин Огњановић), док је код других аутора у критичаревом фокусу било само једно дјело, па је из приказа једног дјела тешко сагледати укупан прилог критичара освјетљавању савремених проблема књижевности за дјецу (Радомир Животић, Миомир Милинковић, Цвијетин Ристановић, Миливоје Млађеновић, Предраг Јашовић, Живан Живковић, Тамара Грујић и други).

Судове о писцима и оцјене о дјелима за дјецу Ђуричковић је изрицао опрезно и одмјерено, избјегавајући прејакe ријечи и патетику, али и оштре и непримјерене квалификације.

Мада је ово прва Ђуричковићева књига из области теорије и вредновања стваралаштва за дјецу, аутор се њом представио као врло обавијештен критичар и као дјелатник широког интересовања. И управо због тога што се бавио већим бројем питања која припадају различитим областима књижевности за дјецу, поједини Ђуричковићеви радови пружају само основне податке о књижевнотеоријским проблемима, као и о писцима и дјелима тако да су остали на нивоу тзв. новинске критике.

Но, већину питања у српској књижевности за дјецу Ђуричковић је сагледао дубље и анализирао цјеловитије. Важно је истаћи да је аутор појаве у српској књижевности изучавао на дијахронијском и на синхронијском плану и да је и тиме показао сериозност и темељитост у приступу материји којом се бавио.

У цјелини гледана, књига *Писци и детињство (Прилози из књижевности за децу и младе)* јесте вриједан допринос књижевној критици српске књижевности за дјецу. Посебно су значајни Ђуричковићеви радови у којима су обрађене теме о којима други нису писали. Зрело указавши на неспорне књижевноумјетничке вриједности појединих запостављених жанрова књижевности за дјецу, аутор се, као човјек из струке, заложио за њихово укључивање у планове и програме образовног рада са младима.

Књигом *Писци и детињство (Прилози из књижевности за децу и младе)* др Милутин Ђуричковић се афирмисао као квалификован изучавалац и мериторан оцјењивач књижевног стваралаштва за дјецу.

Витомир Теофиловић

ПОГЛЕД НА СВЕТ СА ИРОНИЈСКЕ ДИСТАНЦЕ

(Владимир Радић, *Врата испред тебе и друге приче*, Београд:
Алма, 2015)

Радићева збирка прича има два основна тематско-мотивска чворишта. То су приче које тематизују људске, махом мушко-женске односе, истовремено нам дочаравајући и њихов друштвено-политички контекст, дијалектику између нарави и карактера појединаца и њихове „бачености у свет“, како би то рекли егзистенцијалисти, мислиоци који су открили апсурд људске егзистенције, привид слободе појединца, слободе у мрежи разних друштвених сила.

Односи ближњих – љубавника, супружника, пријатеља... – вајани су суптилном имагинацијом и сагледани у широком спектру, од лирске интонације до драмских напетости и фаталних мимохода. Живот је – показује нам Радић својом сугестивном лирско-рефлексивном прозом – далеко од жељених пројекција и визија, и то не само због такозване „кривице других“, друштвених фактора у најширем смислу, од предрасуда и ригидности најближе околине, до ограничења која нам намећу и најшири контексти, од државних до регионалних и светских, већ и због слабости наше воље и наше моралне крхкости. Но, без обзира на нашу уланченост у разне, често невидљиве, ланце којима нас наши и светски моћници држе на узди, писац нам убедљиво показује да смо у драми свог живота, бар у знатној мери ако не пресудно, и сами редитељи и драматурзи. Другим речима, фатум има и спољно и унутарње лице, као и сви феномени у људској сфери.

Непрестано свестан ове дихотомије живота, писац нигде, чак и у прозним секвенцама у којима је најжешћи критичар двојног књиговодства морала, не запада у црно-белу, манихејску искључивост у сагледавању реалности. Напротив, стварност сагледава у њеној многострукости, рељефно и у најширој скали појавности. Зато нам Радићеве приче делују животно убедљиво кад нам осветљавају дубоке неспоразуме, условљене различитошћу карактера и нарави суочених ликова, и кад нам дочаравају мимоходе који исходе из „ситница које живот значе“, мимоилажења која из ситних несагласности, каткад безначајних повода и разлога, прерастају у вечни растанак. „Случај комедијант“, рекао би Црњански, никад не спава и светски је путник који сваког и у свако време, на било ком месту, може срести и преусмерити.

У причама у првом делу збирке (*Врата испред тебе, С Јасном на пустој острву, Те ноћи у Горском Котару, Слике из Загреба...*) претеже психолошка мотивација мушко-женских односа, у њима се овај исконски однос суптилно варира на разне начине. То су приче које нам дочаравају драму живота из сплета односа ликова између себе и „остатка света“ – мреже односа са ужом и широм друштвеном заједницом. Док се у овим причама фон политике, „наше“ и „светске“, назире у позадини, у причама друге половине збирке друштвено-политичка збиља је много присутнија и њена улога је много наглашенија. Контекст постаје битан чинилац и проседеа и семантике. Радићева проза поприма одлике ангажоване књижевности, али – понављамо – тај ангажман је далеко од црно-беле визуре, од анђеоске невиности свога *вјерују* и беспризивног адресата и осуде свих извора зла и невоља. Радић, као већ искусан писац, непрестано у својој емотивној и интелектуалној перцепцији има пред собом сву дијалектику, сав колоплет укрштених односа који творе драму живота и представе о њему.

Ангажована књижевност, а Радићеве приче тој поетичко-значањској матрици несумњиво припадају, склона је да одговорност за ишчашеност света из свог зглоба, да се хамлетовски изразимо, расподељује по начелу хијерархије – што виша моћ, већа одговорност. Но, за Радића је та пирамидална слика моћи само општа и оквирна пројекција. Он не лоцира највеће упориште моћи на врху те пирамиде, већ напротив, близу њеног дна; не у седмом већ у првом кругу пакла! Шта то у преводу с језика метафоре на језик стварности значи?

Главно извориште зла наш приповедач разоткрива у првој аутохтоној јединици моћи, на нивоу установе или радног колектива, у најнижој друштвеној заједници која има могућност да обитава у затвореном кругу! Сви ми знамо за један модел тог затвореног круга, за мафију, чијег челника, заклетог омертом, штите сви њени чланови. Радић нам психолошки уверљиво и стилски ефектно дочарава поразну могућност да не само ова погубна заједница већ да све постојеће могу имати одлике ове омертом заштићене и тиме практично непробојне заједнице, укључујући и медицинске установе, иако њене припаднике обавезује на врхунски хуманизам и морал света Хипократова заклетва! Символ моралне и професионалне одговорности! Но, управо та наоко врхунска синтеза крије могући раздор: под заставом заштите професионалности често се жртвује супстанца, бит медицинске професије – да увек буде барјактар и гарант морала и хуманости у служби здравља, односно добробити друштва и појединца! Показује се да монолит ове мале заједнице не може да такне ни државна машинерија, да је практично сама себи и закон и судија. То нас у историјској ретроспективи враћа у феудално доба и неприкосновеност феуда у односу на државну целину, а у моралној сфери на мафију као затворени систем. Може се чак рећи да напредак слободе, максимална аутономија појединаца и установе, њихова независност од шире заједнице, отвара могућност опште феудализације или мафиозације света!

Сви видови друштвене регресије, од посустале привреде у некој држави до светске кризе, погодују овом двојном моралу и затварању у себе, где се хипертрофирана моћ *својих* доживљава као спас од опште пропасти. Тако се парцијални интерес устоличује као општи и врховни, као једини модус вивенди. А то *спасоносно*, по такозваној прилагодљивости реалности, добија чак и ореол највише вредности у постојећим околностима. Тако се ствара циркулус витиосус, чаробни штапић за читаву философију егзистенције.

Раскол између хуманости и етичко-правне одговорности средишњи је мотив не само приче *Саграда Фамилиа* већ читаве друге половине ове особене збирке. Паскал је још пре пола миленијума открио две, овде већ поменуте истине – геометријску (црно-белу) и истину у духу нијанси. Ту дихотомију односа према другом, потребу за строгом моралношћу и истовремену потребу за хуманошћу и према ближњима и према даљњима, само у различитим сразмерама, носи свако људско

биће. Тога је дубоко свестан и наш приповедач и зато и ову (само)свест и ову одговорност тематизује кроз различите ликове и карактере, да би читалац кроз дијалошку форму допрео до своје визије стварности.

Раскол је виђен из најширег спектра, од мајчинске визуре и правдања свега постојећег у име опстанка потомства и будућег добра, до реске осуде лика који заговара безусловни морал и који у понашању феуда или мафије ван мафије види прсте глобалне хијерархије, чак и светску заверу. Поменута прича и приче које јој следе на суптилан начин и у широком значењском дијапазону нам осветљавају душевну драму поимања ове невеселе животне збиље. У мајчинској перцепцији имамо дискретно дате разне видове рационализације и друге психолошке стратегије у рецепцији постојеће збиље не би ли се трауматски изазов транспоновао у модус хуманости у датим условима и правдао опстанком данашњих и перспективом будућих генерација; напротив, супротан дијалошки став непрестано указује да је реч о зачараном кругу, о злу које се плански, систематски и постојано спроводи. Оно што је у овом контексту најбитније, то је да овде идеологија не иде на уштрб литерарности већ је само њен битан и конститутиван део, сходно духу времена у коме живимо.

У великом регистру тема и мотива ове вредне књиге посебно се истиче њен стожерни мотив – суочавање са компромисом. Радић је бриљантно дочарао поетику и философију *компромиса*, осветлио га са разних страна – као помирење супротних начела, као синтезу духа реалности и духа побуне, као сукобљеност *морања и требања*, као једини *модус живота* у постојећим, а чини се и у свим прошлим и будућим околностима. Увек је пред нама дилема не би ли радикалан обрачун са рђавом збиљом са прљавом водом избацио и дете, не би ли се захтев за строгом правдом жестоко осветио управо њеним тражитељима... Отуда трагична интонација ових прича, које нам непрестано провоцирају свест и савест, које нас суочавају са увек битним али можда никад актуелнијим збирним питањем: ко смо, шта смо и куда идемо, до гуше заглибљени у компромисе свих врста и нивоа. Доиста, има ли ичег драматичнијег од свакодневног суочавања свог срца и ума, свог етоса и хабитуса, са голом егзистенцијом, са светом вредности који се свео на само један принцип: преживети?

А опет, има ли ичег важнијег у свету овом невеселом?

У драми коју нам Радићева књига дочарава, у укрштају разних ликова и њихових становишта, остаје између редова нада да ће нам једнога дана бити боље. Такође између редова, јер писац је свестан да је време просвећеног оптимизма заувек прошло, писац нам поручује да *чекајући Годоа* није начин досезања тога *бољега*, да је свако и дело и недело учинак неких конкретних живих руку и намера а не метафизички конструкт. Као што је прихватање стварности као вечне датости погубно, погубно је и негирање њене уклопљености у *овде и сада*. А овде и сада су категорије из нашег непосредног окружења, ефемерије, прашина на путу садашњости у вечност. Ако смо тога свесни.

Новом књигом Владимир Радић је крупним кораком потврдио улазак у нашу савремену књижевност, што је наговестио већ својим првим књигама, запаженим романима *После свих ових година* и *Прва авенија*.

Зоран Раонић

ЗДРАВО 'СВАНУО – ДОБРО, КАКО СИ

(Миленко Д. Ћировић Љутички, *Здраво 'свануо : Harry wake up*,
Београд: Хаику удружење Србије и Црне Горе, 2014)

У хаику поезији нашега језика и нашега Ју (балканског) простора дошло је до смјене генерација, биолошких и пјесничких. Неки су се „повукли“ из живота, неки из активнијег бављења хаикуом, неки су се „утопили“ у друге жанрове. Мали је број оних који истрајавају. Један од њих је и Миленко Ћировић Љутички.

Појавио се прије пар деценија, ненајављено али увјерљиво. Одмах је пронашао препознатљив стил, најбоље друштво, најбоље листове и часописе, „облетио“ свијет и појавио се у свим важнијим свјетским листовима и часописима, покупио многе значајне награде, постао познат и признат, као мало ко са ових простора. Мало ко из редова поетских, хаикуовских, наравно. Из доброг друштва, дакле.

Очито да је Ћировић у овај поетски жанр ушао добро припремљен, „поткован“ теоријом са најбољих извора, поучен наслеђем најбољих узора, стиховима највећих мајстора жанра. Високим квалитетом својих стихова нашао се у неким од најбољих свјетских антологија, на многим језицима, у избору великих ауторитета у хаику стваралаштву. Тако је и сам постао класик хаику поезије.

Објавио је двије збирке хаику поезије, српско – енглески, што је данас не само потреба већ и питање умјесности, па и ко хоће да се покрене из провинцијалног, односно да изиђе из запећка, данас у времену кад је свијет, захваљујући савременим комуникацијама, постао глобално село, у лијепом значењу тог појма. У својим књигама, а и другдје, Ћировић се појављује само са пробраним стиховима, што је још један

његов квалитет, и још једна потврда о побједи квалитета над квантитетом, у чему гријеше многи ствараоци, па гомилањем свега и свачега не дозвољавају неким заиста добрим стиховима да буду запажени. Тог свог лијепог и корисног принципа овај се аутор држао и у новој својој књизи, рукопису под занимљивим, оригиналним и примјереним насловом: ЗДРАВО 'СВАНУО!

Миленко Ћировић је већ одавно од оних којима рецензије нијесу потребне, ни из формалних ни из практичних разлога. Али да овдје кажемо неколико реченица које ће подупријети тај заиста диван и свима потребан обичај.

Из свог живописног завичаја искрај дивне ријеке Ћехотине, Миленко је у свијет понио људско и духовно насљеђе, али и отворену душу. Из вјековне и миленијумске укоријењености у сам Искон и дубоку филозофију живота у складу са природом, без обзира што тога често нијесмо свјесни, отишао је у урбани свијет у окружење које је вјеровало да прави неки нови свијет и новог човјека. Ту гдје су се многи изгубили, он је као већ формирана и радознала личност знао да увијек значајно својим бићем буде ослоњен на завичај и на Искон, и да увијек и свуда по мало остане оно радознано дијете једне моћне ријеке и једног плодносног тла, духовно драгоцјеног насљеђа, које се не може ничим купити. Његова ријека и његов завичај су још увијек нетакнути цивилизацијским негативним натрухама, али је то и крај који баштини антрополошку генезу прослојену свим археолошким слојевима и наслагама, од кад се вјерује, и доказује, да се и ту могао „примити“ човјек, а то је било јако, јако давно. Знао је то да препозна у себи и око себе, само даровит човјек, какав је и хаиђин о коме говоримо.

Са таквом баштином пред собом, Ћировић је кренуо у свијет као градитељ, па упознао далеке просторе и друге културе и цивилизације, увјерио се да постоји и нешто изван уобичајеног и површног видокруга, те му није ни било тешко да у ходу или на застанку ухвати многе од хаику тренутака, који ономе ко живи хаику исијавају из сваког корака, из сваког видокруга, из сјећања, из гена. Кад се сјетио оловке и биљежнице, Ћировић је већ био потрошио многе хаику тренутке, па су пред њега искрсавали само они просијани кроз најфинија духовна сита. Зато то нијесу написане хаику пјесме, већ природом записане у датом хаику тренутку, „пале“ испред њега, да их он ухвати, па онда и на-

ма да их подари. Зато ћемо овдје застати над неким од тих стихова, остварења, који највише такоше душу овога који вам ово говори:

- болнички прозор –/ дијели ми поглед на/ четири дијела
- обала мора/ у оку мртве рибе/ одсјај свјетлости
- старачке ноге/ носе ме низ планину –/ поглед све ужи
- с врха планине –/ тамо гдје ме нема/ допире поглед
- поглед кроз прозор/ запљусну мјесечина/ и шум тишине
- здраво 'свануо –/ рече човјек из магле/ махнувши руком

Додао бих: Здраво, како си – / рекох и одох у маглу – / без одговора!

Ето, то је дио из садржаја нове књиге – рукописа хаиђина Љутичког. Још само да та збирка прође штампарију па да нам се отвори једна вриједна књига. Као и сваки лијеп цвијет што се отвара. Да није цвијет не би ни имао лице, образа, па се не би ни отварао. Дочим потребно му је сунце. Они који га имају у себи – знају о чему говоримо, осталима се и не обраћамо, ни стиховима ни рецензијама, поготово не рецензијама. Али нека мјери свако по своме, а ја хоћу да говорим, ја мален под звијездама, хаикуовским и иним. Ћировићима и њима сродним душама.

Зато Миленко Ћировић на свачије „Здраво 'свануо“ сасвим опустено и свијетла образа може увијек да каже: „Добро, како си?“.

Petar V. Arbutina

PROTIV KONVENCIONALNOSTI

(Tatjana Debeljački, *Kuća od stakla : ガラスの家 : A house made of glass*, Beograd: Poeta, 2015)

Iako naslov nije uvek govorio o prirodi ili pravom identitetu onoga što je sakupljeno između korica jedne knjige uvek je, ili skoro uvek, naglašavao put kojim bi trebalo krenuti ka odgonetanju piščeve namere ili misije. Pesme u zbirci Tatjane Debeljački – Kuća od stakla, uz pesničku iskrenost kao konvencija iskaz i kao etičko-estetičku obavezu grade „kuću pogleda i odraza“. Kroz staklo se može gledati, ali se u staklu može ogledati. Kao ogledalo koje udvaja prostor ispred sebe i sebe istovremeno. Tako i ova „kuća od stakla“ stvara poseban pogled, durbin kojim se sagledava unutrašnji svet, ali i „staklenu baštu“ u kojoj ljudi, stvari, emocije, vreme i večnost, život i smrt... postoje simultano kao u pesmi „Pravi ljudi“.

Ljudi umiru samo
u sumrak i u zoru,
večni grobovi ne postoje.

Mirišem na bosioak
prijatno i božije,
i volim do slobode.

U značajnom broju pesama, skoro na nivou poetskog amblema i pravila, sugerije se misao i iskustvo čovekovog otuđenja, da se između svesti i onoga što su najelementarnije potrebe i iskonski nagoni isprečile navike, predubeđenja i kruti institucionalni oblici tumačenja i prihvatanja sveta.

Istovremeno, kao kod dobrih romantičara, lepota je za Tatjanu Debeljački vid otpora smrti, ali ona ne postoji u ovoj poeziji kao estetska kategorija već kao nada i osećanje. Samo ono što je sazdano u izuzetnim okolnostima može da nadživi sopstveni trenutak, samo ono što je blizu „tragičnom osećanju života“ može da se približi istini. U pesmi „Golo lice“ ogoljenost osećanja, kao preduslov i posledica vere i ljubavi, ljubav prerasta u ćorsokak smisla.

Meni je muka od samog početka,
 meni je svejedno do samog završetka igre.
 Izgubili su je.
 Šta je sa drugim čovekom?
 U dvadesetom poglavlju u samom redu
 njega izda golo lice.
 U dvadeset i trećem poglavlju,
 bilo je zbogom.
 Isto lice pod šeširom,
 golo lice.

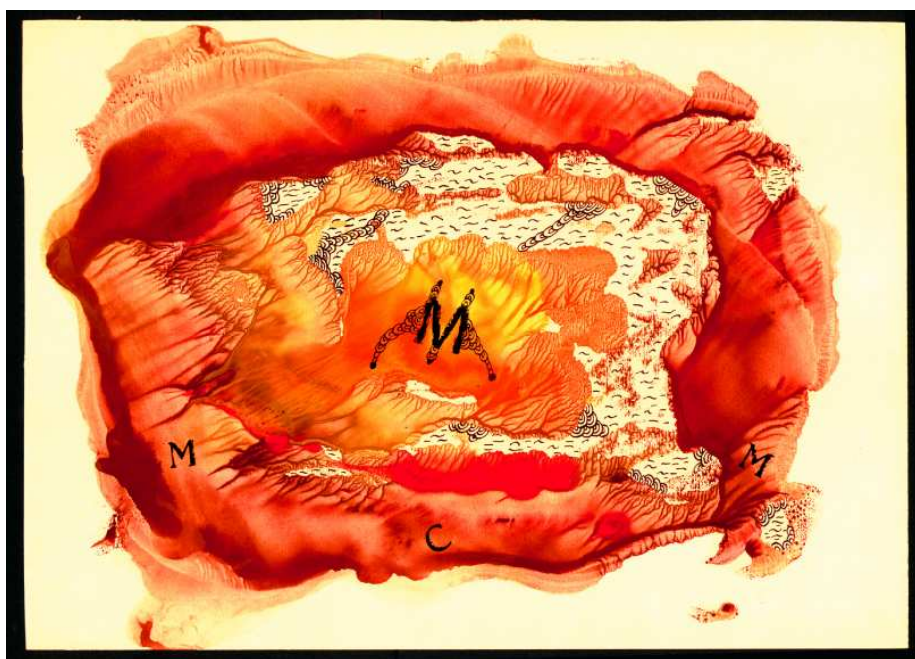
U istoj pesmi prepoznajemo suštinsku neodredljivost (stiče se utisak da pesnikinja insistira na tome) uzajamnih prelaza iz slikovnog reda u pojmovni, iz apstraktnog u realistički red – kako pesama u celini tako i pojedinačnih pesničkih slika – u dinamičkom smenjivanju i povezivanju raznih sazajnih perspektiva, kroz koje se svet ispoljava. U okviru takvog odnosa uzvišeno i uopšteno, sakralno i profano, funkcionišu kao krajevi pojmovnih granica; prividni antagonizmi (Tražim u nemanjima/ a imam u traženjima), koji dublje osvetljavaju osnovni poetički princip pesme u celini, obrazujući širok horizont mišljenja koji često prekoračuje temu, podrivajući njene ustaljene granice zarad otkrivanja onog neobičnog i originalnog situiranog iza nje. Izvan konvencionalnosti i ustaljenih stereotipa, izvan očekivanih uzroka i posledica. Dakle; postoji samo jedno lice i mnoštvo naličja za kojima Tatjana Debeljački dugo i istrajno traga i pronalazi ih u najuspelijim pesmama i pojedinačnim stihovima. Njena autoreflesivnost nije samo potreba da se dublje sagledaju uzroci i njihove projekcije na duhovnu mapu, ona želi da sagleda sve uslovljenosti između vidljivog i nevidljivog, društvene norme i njene slike u neposrednosti iskustva i duhu doživljaja (Najgore je unutrašnje umiranje).

Raznolika ritmičnost ne zagušuje misao i asocijativnost, uspevajući da usredsredi pažnju na raznovrsnost i sugestivnost slika. Pesnikinja želi da nađe i oslika mistiku odnosa između spoljašnje i unutrašnje dramatičnosti, da u njihovom prožimanju nađe pravu meru svojim lirskim promišljanjima. Sa sigurnošću se može tvrditi da u značajnom broju pesama i uspeva u tome i da sve to ima veze sa pesničkim konceptom ovog pesnika koji teži da svaka pesma ima jasne misaono-sadržinske okosnice, ali i da svaka bude slika posebnog psihološkog stanja i lirskog osećanja sveta.

Tatjana Debeljački je pesnik atmosfere i to ne samo one vizuelno oblikovane. Anticipacija životnog iskustva i meditativnost ovih pesama nose potrebu da stvore kompleksnu lirsku sliku, ali i da provere smisao i dramatičnost pređenog puta. To osećanje za koje možemo da tvrdimo da je dominantna osobina ove zbirke približava pesnikinju i njenog čitaoca drugom polu pesnički polivalentne ličnosti; svojevrsnom spoju skeptičnog i vitalističkog osećanja sveta. Poetskom fluidu satvorenim od slike i emocije, koje prethode svakoj intelektualnoj sintezi.

Stih i pesma u celini je za Tatjanu Debeljački deo nastojanja da se kreira pesnički svet (zamena za negostoljubivu i varljivu realnost), koji će imati makar kakve konstante, i u kome će nestalni i kratkotrajni ljudski život iznuren krizom smisla naći puteve osmišljenja. Ako ne u nekom novom smislu, onda bar u poznanju sadašnjeg besmisla.

ИЗ НОВИХ КЊИГА

Мирољуб Тодоровић: „Ожилиште 3“ (темпера на картону, 1969)

Danijel Apro

REBORNEO : PROZA JEDNE SEZONE MONSUNA NAD INDONEZIJOM

(„Алма“, Београд, 2015)

1.

LJUBIČASTI TENKIĆI

Noć je.

Ili je možda dan.

Iz ove kosmičke perspektive ne vidi se najbolje i svaki konačan odgovor krajnje je upitan. I krajnje nebitan.

Miš Koji Živi Na Sputnjiku sanja o Čistilištu. Miš Koji Živi Na Sputnjiku tektonski se odvađa od *jave*... A tamo, u Čistilištu – kao što se to da pretpostaviti – žive oni koji su bivši, ali još uvek nisu postali večni. Miš tako sanja kako onaj Karl Marks i onaj Džordž Best, s uredno parkiranim metlama, igraju društvenu igru – riziko. Sve češuci se po hrapavim skrotumima za odnose jevreja, katolika, protestanata, muslimana, budista, nudista, agnostika, stoika i hipika na onoj planetici oko koje kruži Sputnjik. Onaj isti satelit po kojem je ime dobila „Satelitska pijaca“, na Futoškom putu, u jednom gradu koji su Bugari imali običaj da zovu *Mlada Loza*. Gradu koji je tamo negde 1958. godine ostao bez tramvaja, to jest, tramvaji su tada trajno zamenjeni nekakvim omanjim plavim autobusima.

Karl i Džordž najljuće su plastične kockice ukrstili baš oko teritorije ostrva Borneo gde, kako stoje stvari, dva Marksova ljubičasta tenkića energično čuvaju monopol nad još neistraženim nalazištima osiromašenog ura-

nijuma. „Ti to zoveš bradom, ha?“, remeti tišinu uticajni nemački filozof i ekonomista. Sve mulja kockice u levoj šaci i odbija da ih – već jednom! – baci u izokrenuti poklopac kartonske kutije rizika i tako nasluti dalju energetske budućnost Bornea. „Ne briješ se, sve što si zaradio od loptanja sjebao si na kocki, od ranog jutra zaudaraš na crno pivo i severnoirski viski. Jebote, kakav si ti to sportista?“

Best se samo smeška... Njih dvojica inače su najbolji drugovi u Čistilištu, samo što vole da se infantilno podjebavaju, zato što im je dosadno. U Čistilištu je dosadno kao na Sputnjiku! Best u nastavku, onako *manifestno*, posmatra Marksa: „Kada je ono beše Engels napustio Čistilište, sećaš li se?“, retorički priupituje krilni napadač reprezentacije Severne Irske. „Kakav si ti to proleter kad sto godina sediš ovde i drkaš kurac o tuđem trošku?“

Tu se Miš Koji Živi Na Sputnjiku naprasno probudio usled znakovitih turbulencija na orbiti. Izašao je iz svoje rupe na jednoj gipsanoj pregradi na Sputnjiku i protrljao oči, još uvek plačljive od svemirske prašine. Kasnije će on popiti tursku kafu (bez šećera) u pilulama i dupli vinjak (takođe u pilulama) i kako to već ide. Te nastaviti – da kruži. Nikada Miš nije dovršio san u kojem će se dalje, *izvesno* je, pojaviti jedan doktor Vojislav Koštunica s jednim pripremljenim referatom (citiraju se tu krucijalni akademski autoriteti) o tome kako se riziko ne može igrati udvoje i kako međunarodno pravo predviđa najmanje tri, a najviše šest igrača. Ovo zapažanje Karla i Džordža samo nagoni da povećaju intenzitet momenta impulsa češanja svojih hrapavih skrotuma. Best je čak u jednom trenutku promenio ruku.

A da je Miš Koji Živi Na Sputnjiku dosanjao taj svoj san, na to bi božanstveno mesto pristigao i *Pak* Suharto (*Pak* je kraći oblik reči *Bapak* što na indonežanskom jeziku znači otac ili gospodin) koji je – nekako van tog sna – mrmljao nešto. Mrmljao je nešto kako je *Pak* Sukarno pre njega bio ništa više do najobičniji mlhavi princ koji nije do kraja izveo svoju „*konfrontasi*“ politiku, te sad Indonežani moraju gledati kako Borneo dele s vazda prijateljskom i bratskom Malezijom, te obaška rezgledničnim Sultanatom od Bruneja. A onda bi se *Pak* razbesneo kad bi video kako je Istočni Timor na *mapi budućnosti* rizika ucrtan kao nezavisna država, brže-bolje na prste izračunao kako je to celih jedan i po odsto njegove nadasve jedinstvene i nede-

ljive otadžbine, i na kraju prevrnuo tablu s *mapom budućnosti* i poružio sve tenkiće.

I tako je sve vraćeno na sam početak. Iako se Marks i Best nisu mnogo naljutili, *mapa budućnosti* je prevrnutu i ljubičasti tenkići su porušeni: energetska stabilnost, moralnopolitička podobnost i socijalna kohezija ostrva Borneo nepovratno su poremećeni.

Miš Koji Živi Na Sputnjiku i dalje sedi ispred one svoje rupe. Eno ga, sisa onu pilulu do balčaka, onako bezbojnu i bezukusnu kao tenk. U beznađežnom kotrljanju mišjim jezikom, vapi da ponovo oseti taj plezir za nepce, taj polubožanski ukus *Rubinovog* vinjaka. Ali pilula je ipak – samo pilula.

Baš kao što su i miševi samo miševi, pa se i na Sputnjiku kriju i žive po rupama.

Новица Р. Грујић

ТУМАРАЊЕ ПО БАЛКАНУ

(„Алма“, Београд, 2015)

*** 7

Густа шума по целој падини брда до врха пружала је добру заштиту збегу. Станојева породица, два сина и снаје са четворо унучади отишла је дубоко у шуму скоро до врха брда. Били су сви заједно. У једном тренутку старији син Станко опази неко кретање. Склони се у заклон да види ко је. Кад препозна Милана, пође му у сусрет.

– Станко, тражим наше да им кажем да се не враћају у село, још увек су ту и мотре на њега. Чекаћемо док се не уверимо да су отишли. Ти или Милоје ћете стражарити са још четворицом у шуми према реци кад они оду а ми ћемо се вратити у село да покупимо оно што је преостало. Морамо бити опрезни. Нећемо се сви враћати. Деца са женама и старцима остају где су. Ми можемо и утећи ако затреба.

– Ја ћу стражарити а брат са снајом ће у село. Моја жена ће пазити децу. Него, јеси ли видео мог оца? Јуче је отишао, изгледа да су му запалили колибу или Маринкову? Једна је изгорела а њега нико није видео. Бринем се.

– Остаје да се само молимо за њих. Искусни су и верујем да су живи и здрави. Не силази док неко не дође по тебе. Сава мотри на њих, а можда још неко, нисам све обишао.

Милан се полако удаљи и замаче у шуму тражећи остале земљачке. Сазнали су они међусобно где се која породица крије у оваквим неприликама.

Станко пође ка својима. Милоје, млађи Станков брат, пође му у сусрет, ишчекујући да нешто сазна од брата. Испод једног дрвета седеле су јетрве са децом и свекрвом. У селу су били у једној кући. Ако су снахе имале неку примедбу на нешто, морале су то са својим људима да о томе проговоре, никако са другим из куће. То није смело да се појави као разлог да у кући дође до свађа. Сви су знали границе до којих се сме ићи. До сада браћа и јетрве нису имале неспоразума. Станоје је био задовољан својим синовима, сматрао их је разумним и паметним. Снаје су имале са собом способне и вредне мушкарце и знале су шта им могу и смеју рећи.

– Нису отишли, брате, вребају и чекају наш повратак, задихан испрекиданим речима саопшти Станко брату зашто је дошао. Милан обилази све и обавештава да се не силази у село док се не јави. Ја ћу са неким сићи до села кад они оду и држаћемо стражу у шуми према реци. Ти ћеш са женом отићи до куће и покупити шта је остало и да ископаш скривено. Понесите што више а близу бунара у жбун остави нешто да ја понесем кад се враћам. Будите опрезни и спремни на све. Моја жена са мајком нека чува децу и пази да не галаме, да нас не открију. Милоје се удаљи према својима, а Станко замаче на падину према растињу.

*** 8

Чича Станоје није знао шта даље да ради. Није смео да тражи недостајућу четворку јер је био уверен да су притајени чекали. Ако се креће да их тражи, могу они њега пре да опазе, па ето белаја за све. Боље не тражити га, помисли он. Реши да чека, да би се уверио да ће они отићи преко реке. Ако су она четворица ту, морају се појавити да се придруже осталима.

Одједном га окупира помисао да нису можда неки од њих отишли по појачање и то га учини тотално беспомоћним. Шта онда? Наши у шуми имају шансу и да се бране моткама. На отвореном простору је немају. Та помисао га поново смири. Ипак су ово пљачкаши и убице, можда нису они тако добро организовани.

Није много бринуо за породицу. Уверио се да никог од сељака нису заробили. То му је било довољно да мирно, доста нервозан, чека у

свом скровишту, прижељкујући да им што пре види леђа. Знао је да су му синови одговорни и да су се побринули да своје породице склоне на сигурно место. Веровао је да још неко осматра ситуацију. Претходна искуства су упозоравала на опрез и чекање. Сада се и није имало због чега журити. Кућа је изгорела свима, стока се разбежала. Кућити се мора испочетка. Да ли ће се започети сутра, прекосутра или неки дан касније, није било много значајно. Важно је сачувати се, важно је да то има ко да ради.

Претворио се у око и ухо. Откуцаји срца као да су се чули на километар, тако му се чинило, дисање као да је олујни ветар. Плашио се тишине у којој се налазио и коју је морао да испоштује. Осећа жеђ. До реке не сме, до бунара у селу никако. Извор је у шуми на брду, далеко. Сачекаће још, неће ваљда они остати цео дан да их преже као мачка миша.

Приближавало се подне, сунце већ високо. Тишина све јача, стрпљење све тање. Реши да крене ка југу, уз ток реке има тамо један лакат где река скреће ка југозападу. У једном делу стрмија обала и шума скоро до воде. Ту ће отићи да се напије воде и напуни чутуру, није далеко. Жеђ га притиска. Још јутрос је пошао за воду жедан.

Пошао је. Кретао се опрезно као звер када пође у лов или када осети опасност да њу лове. Повремено застаје и ослушкује. Застаје по ко зна који пут. Одједном неко тихо зове:

– Станоје, ти си? – престравио се, не види никог, неко види њега. Ко је, шта хоће? Да ли да се јави? Као да олујни ветар поче да му по глави претура свакојакe мисли. Већ је виђен а не види ко је, нехотице се јави:

– Ја сам, ко је? – Тихо изговори плашећи се да га тај неко није чуо. Са његове десне стране растиње поче да се помера. Појави се старији снажан, али погрбљен човек у тамном кожуху. Изгледало је као да се прикрада, да пази да га не види, жели да буде мањи него што јесте.

– Марко, ти си – једва изусти шапатом Станоје – откуд ти овде?

– Видели смо густ дим из правца вашег села, шта се десило?

– О томе касније, људи су успели да се извуку, пре него што су незвани дошли. Сада су они бесни што никог нису нашли, пропао им наум. Попалили су цело село и сада чекају крај реке да се људи врате. Молим се богу да се неко не превари да дође у село. Знају они да се чувају, али опет, уздам се у бога.

– Хвала му што сте се на време повукли. Отићи ће они, али ће се и враћати. Уз реку горе јуче су оробили и попалили два села. Нешто се чудно спрема. Ми смо у збегу од јуче, мислили смо да је ред на нас, а они дођоше код вас.

– За причу касније, шта даље чинити, Марко?

– Нисмо се ноћас сложили шта ћемо, једино знамо да нам се не пише добро.

– Морам до воде па назад да пазим и будем сигуран када ће они преко реке, па да потражим моје. Него, хајде дођи са твојим људима у сумрак код извора. Ја ћу наћи моје па да се посаветујемо шта нам је чинити.

– То сам и ја мислио, доћи ћемо.

Марко се окрену и замаче за жбуње.

Станоје је два пута биран за сеоског кмета. Средњег раста у подмаклим годинама, бистра ума и за његове године доста добро покретан. Умео је да говори, али је умео и да саслуша сабеседника. У овом крају доста људи га је познавало. Раније се бавио трговином коже и продајом одеће од коже коју је набављао у суседним селима. Био је и остао поштован човек у селу. Његова реч је још вредела. Сишао је до реке по воду са журбом да се што пре врати на место одакле је могао да посматра шта раде.

Josip Ivanović

SAL

(„Klepsidra“, Kreševo, 2014)

Kroz noć i topli oceanski zrak titrali su ritmovi salse i sambe. Uokolo krijesa zapaljenog na pješčanoj plaži otoka Sala plesali su razgolićeni otočani. Oponašali su plesne navike predaka iz afričkih plemena, no za razliku od pradjedova, koji su takvim plesom zabavljali bogove uroda i kiša, njih je, te 1981. godine dopalo zabavljati tek obične smrtnike željne provoda i bluda.

Rijetke turistice nisu obraćale pozornost na tamnopute plesače, dok su seksipilne plesačice bile idoli žudnje dobro opijenih turista. Svaki od njih barem jednom je pokušao zavesti neku od mještanki, ali bi se, svaki put odbijeni, razočarano vraćali do improviziranog bara na plaži. Taj “noćni bar”, a zapravo toranj za čuvara plaže danju, bio je poput lječilišta ispred kojeg su neuspješni ljubavnici, daljnjim kupovanjem domaćeg ruma, liječili povrijeđenu sujetu. Začudo, rum nije služio samo u tu svrhu nego je bio i izvrsno sredstvo za razbuktavanje krijesa. A kad bi netko od plesača ispljunuo alkohol u vatru, plamen bi buknuo kao da je poliven benzinom.

U neposrednoj blizini plaže, na terasi zdanja koje je nazivano hotelom, poslije ponoćne sate je kratio i Leopold. Elegantni dvadesetsedmogodišnjak porijeklom iz američke države Nebraske za stolom je sjedio sam. Nije mu se dopadala raskalašena zabava na Salu kao, uostalom, ni petodnevni boravak u Zelenortskoj republici.

Pažnju mu iznenada odvuče ženski vrisak. Mladolika mještanka panično je trčala plažom, pokušavajući pobjeći pohotnom turistu koji je, otkrivale su njegove geste, utrku shvaćao kao dio ljubavne predigre. Njega je, pak, htio sustići žutokosi debeljko obučen u majicu nogometne reprezentacije.

cije Zapadne Njemačke. Obojica su trčali poput tupavaca, noseći čaše iz kojih se prolijevaao alkohol. U toj utrci crna gazela je odmicala sve više, a njeni pratitelji su nakon pedesetak metara odustali od potjere. Znojni i zagrljeni, malaksalo su se vraćali prema tornju i novim količinama ruma.

Približno dva sata prije svitanja – točno u vrijeme predviđeno za poziv – Leopold je došao do hotelske recepcije. Zatražio je telefon i pozvao Roberta Schillacija, rođenog Talijana nastanjenog u Lincolnu. On mu je obznanio ime sljedećeg odredišta:

– Hotel “Damast”, Lamentinovo, Jugoslavija.

– Jugoslavija!? – uzvratil Amerikanac, oraspoložen tim više jer je odlično poznao jezik tamošnjih naroda.

Smjesta je prekinuo razgovor, a recepcionara je upitao kada polijeće prvi zrakoplov s otoka. Buljooki crnac odgovori da će za nešto dolara i sto pedesetak minuta sigurno biti iznad Atlantskog oceana, ako mu odgovara let ka Lisabonu.

Sto minuta poslije, prolazeći pored šarenog štanda u blizini uzletišta, Leopold opazi tugaljivu trgovkinju. Na njenom bakrenom vratu visio je privjesak od vulkanske lave. Nakit s crvenom gravirom SAL toliko mu se sviđio (više zbog mulatkinje) da je kupio identičan. Kasnije je, dok se spremao ući u zrakoplov, shvatio kako je prekršio obećanje da na putovanjima neće kupovati suvenire.

Kašljucavi dvomotorac nemirno se otisnuo u, činilo se, bezuspješan lov na oblake. Sal je ostao u talasastom zagrljaju tirkiznog oceana; neki drugi otoci su, tako pusti i dugi, iz visine izgledali poput izronjenih leđa mit-skih nemani. Uskoro je otočje nestalo pod oblacima, a kroz prozore su bljesnule sunčeve zrake. Nekoliko mjesta od pilotske kabine sjedila su dvojica muškaraca. S uzbuđenjem su, osobito onaj u majici reprezentacije Zapadne Njemačke, pogledavali stariju plavušu koja se, na zadnjem sjedalu, prepustala erotskom užitku s tamnopusim mladićem.

*
* *
*

Let od Lisabona ka Zagrebu Amerikanac je provodio u mnogo luksuznijem zrakoplovu. Uz čašu portugalskog crvenog pjenušca, razmišljao je o djetinjstvu i novoj destinaciji: Jugoslavija, domovina njegovog djeda. Ze-

mlja koju je posjetio dvaput: prvi put kad ga je djed, tada još školarca, poveo u svoje rodno selo, gdje su proveli tri mjeseca; drugi put kad je s bakom Marthom, pet godina poslije, otišao na obale Jadranskog mora.

Najvažnija osoba u Leopoldovu odrastanju bila je upravo baka Martha. Ona ga je odgojila, trudeći se da joj jedini unuk ne postane *isti kô otac*: patološki kockar, ženskar i pijanac. Nitkov koji je u delirijskom napadaju trima pušćanim hicima usmrtio suprugu. Četvrtim je ubio sebe, a budući da je jedan metak ostao neispaljen, moglo se pretpostaviti da bi pijana budala ubila i tada trogodišnjeg sina da ga baka tog dana nije povela u dječje zabavište, povodom predstave uoči Dana neovisnosti.

Martha je preminula kad je Leo, kako ga je voljela zvati, imao dvadeset godina. Nije prošlo ni mjesec dana od njenog pogreba kad se razbolio djed. Klonuo je na krevet, potpuno shrvan gubitkom bračne drugarice. Hropćući je govorio kako željno iščekuje dolazak smrtnog časa, potražujući i Božju milost da prestane taj *američki san*. San koji je bio ispunjen, ali ne i dosanjan. Jer sve bogatstvo i dionice, a one su donosile enormne prihode, nisu mu utajile prvotnu bol nastalu gubitkom sina jedinca i snahe. Štoviše, kad je ostao i bez supruge, sve mu je postalo nevažno. Dugogodišnju težnju za *što više novca na računu* smatrao je uzalud potrošenim životom. Zato je, pred samu smrt, odlučio sastaviti oporuku. Testament je ovjerio osobno odvjetnik Roberto Schillaci, a čim je on izašao iz sobe, starac je s lica otrgnuo masku za udisanje nužnog kisika.

Nešto prije slijetanja u Zagreb, zrakoplov je uletio u turbulencije. Leopold je proklinjao i nebo i letenje. Zaklinjao se da će na sljedeće putovanje krenuti nekim drugim prijevozom, zemljom, nikako više zrakom. Istinabog, isto se zaklinjao i u zračni prijevoz kada bi mučninu osjetio u autobusu ili na brodu. Čudno je, zapravo, kako mučninu nije osjećao i od same pomisli na putovanje. Bio je to šesti mjesec da je vrijeme provodio na suludim putovanjima. U tih dvadeset pet tjedana posjetio je isti broj gradova, odsjedajući od ponedjeljka do subote u luksuznim hotelima, makar je bilo i onih što su sličili na motele iz filmova *strave i užasa*. Nerijetko je, od odredišta do odredišta, temperatura toliko oscilirala da nije ni pomišljao nositi prtljagu nego bi, ovisno o vremenskim uvjetima, prikladnu odjeću kupovao u gradu u kojem je odsjedao tog tjedna.

Tako je pri dolasku u zagrebačku zračnu luku odmah kupio jesensku garderobu. Netom skinute i uredno složene ljetne hlače i majicu odložio je

pored kontejnera za smeće. Vjerovao je da bi takva, kratko nošena odjeća mogla nekome biti od koristi.

Sljedeći let, onaj iz Zagreba za Sarajevo, bio je odgođen zbog teške kiše i guste magle. Prve prognoze obećavale su da će zrakoplov poletjeti oko ponoći. Amerikanac je čekanje iskoristio za objedovanje u restoranu, a poslije večere je otišao sjesti u čekaonicu. Na susjednoj klupi sjedila je crnokosa i, vidjelo se po načinu odijevanja, uspješna poslovna žena. Čitala je časopis pa se moglo lako uočiti da nema vjerenički prsten.

Lako zaljubljujiv, Leopold poželi osvojiti ne baš privlačnu neznanku; već ju je, nezadovoljan samotnim životom, zamišljao kao suprugu i majku svoje djece. Okupiran razmišljanjem o velikoj ljubavi i sretnom braku, zakašnjo je napraviti prvi, po tom pitanju i presudni korak – korak što vodi do nje. Žena je, naime, ustala i nezgrapno otišla iz zračne luke. Vjerojatno je, kad je čula da se svi letovi odgađaju do jutra, odlučila otići negdje odspavati.

Magla je iščezla s prvim suncem. Pilot je konačno mogao vratiti JAT-ovu pticu u sarajevsko gnijezdo, a većina putnika se umorno razmiljela po Sarajevu. Leopold je, pak, jurio ka autobusnom kolodvoru, gdje je saznao da sljedeći autobus ide baš u regiju Sandriju, u grad Lamentinovo.

Гордана Јеремић

АНА

(„Алма“, Београд, 2015)

Ја сам од оних које мрзи да покрену задњицу, не би ли шта променили и направили бар једну конкретну ствар у животу. Али зато прихватам да радим готово било шта, тек да имам посао, мада сам и факултет завршила. Важно је да капне однекуд.

У ствари, највише кукам над судбином, завидим коме стигнем и плујем их. А у паузи свега тога, омиљена забава ми је да маштам шта бих тражила од златне рибице, коња или чега већ, само да је златно, када бих их ухватила. Па три жеље, шта је то? Ситница.

А оне – жеље – умеју да се мењају чак и у зависности од годишњих доба, али и разних доживљаја. Мада, кад сумирам, своде се на то да бих исправила неке ствари или бламове из своје прошлости, затим почев од дана када бих то златно ухватила, још толико година да доживим седамдесету, што је по мени сасвим пристојна старост, више ми не треба. И бар, пази бар, да поседујем милион долара – то када сам скромна.

Никада не бих пожелела да се није родио Хитлер, да нема глади, неправде, да су Хаваји ближи... Шта ће ми то, што да се оптерећујем, када бих овако решила све своје, како сам увек мислила, огромне проблеме.

Временом сам све више улазила у свој свет маште, тако да сам почела и молитве да смишљам у вези са тим. А себе сам видела као оличење заслужног створа доброг живота, који ми и припада после много патње. Чак сам ишла дотле да сам мислила како су ме у породилишту заменили за дете богаташа, али све ће се једног дана открити и доћи на место.

У ствари, признајем да нисам видела реалан излаз из беде која је харала мојом душом и новчаником. Јер помоћ – новчана, знам да није могла да стигне ни са једне стране, а да се продам неком маторцу или новопеченом богатом сељачком скоту, није долазило у обзир, само то не.

Зато сам, ваљда, да бих сачувала здрав разум, колико је то могуће, и изабрала ову варијанту, која ништа не кошта, не боли, пружа небројене могућности за комбиновање, а не мора никад да се сазна за њу.

Значи, то сам ја сматрала – да ме стално нешто кажњава, па је ред да се моје стање реши и то заувек.

И свануло ми је.

Неко или нешто ме је наградило, али како?

Десио ми се 22.10.1998. године. А дошло је дотле да сам због тога само проклињала дан када сам први пут чула и запамтила ту илузију, вероватно из неке бајке и што сам због тога дозволила себи да се претворим у лењу будалу која се води за дечијим идејама.

А резултат?

Моје маштарије су биле пречица до дна. Једва сам извукла живу главу, а једино што ми је остало од свег злата је, да сам схватила на шта у животу стварно треба да обраћам пажњу и не трошим се на немогуће или оно што сигурно мора да прође.

Значи, 22. десети те године.

Већ је прошло пола осам и каснила сам на посао, али шта могу, ово је неодложно. Морам прво да обиђем оца, опет је у болници. Јадничак, нема шта му нису пронашли. И шеф ће морати да разуме, макар још овај пут. Јер, пре две године када ме је игром случаја и запошлио у својој маркетиншкој агенцији, нисам крила да бринем о родитељима и похвалио је то. И стварно, често сам изостајала, али због тога гутам свашта и гурам. То је мала казна за оно што ме пуштају и не буним се, може да се живи.

Кренула сам утабаном стазом поред напуштених магацина неке фарбаре у којој сам се често крила као дете. Могу ја туда и жмурећи, што често и радим када увече лудујем, па ујутру не знам за себе. А и време је неко блесаво, ни топло, ни за јакну, не иде ми баш на руку. Искрено, нисам знала како да се обучем. Али баш ме брига за све. Са-

мо мислим како да пређем ову паклену путању и нервирам се што сам оставила крш близу канцеларије, шта ми је то требало?

Од мог стана ми је обично требало око десет минута до очевог мучилишта, само што се данас вучем.

Хајде, Ана, други ћошак лево и још две улице и стижем, али данас сам нешто успорена, немам појма шта ми је.

Све је уобичајено, али сада ми се увлачи нека нервоза под кожу.

Ана, сабери се, у реду је, погледај. Твој град, позната четврт, мало дрвећа у запуштеном парку и по која поломљена клупа. То је то. Нема преваре. Полако прилазим великој капији и мислим како ће сада прозорче са белим стаклима да се одшкрине и како портир неће ни да ме погледа. Одавно су сви запамтили дует Филипа и мене, најчешћи смо посетиоци. Само да обавим ово и ослободим се болничког смрада, то једино желим. Пожури, Ана.

Пењем се старим степеницама, соба право, број 417, одељење за безнадежне.

Али, када сам ушла, видим да је кревет до прозора празан, а ту сам га ја лично јуче сместила.

Јао не, опет ћу морати да обилазим зграду, док га не пронађем као и прошли пут. Ови баш воле да шеткају болеснике. Још ћу да помислим како им је то једини посао. И таман да кренем у потрагу, али ми је нешто необично, нека тишина ме нервира. Што ли ми друга два пацијента нису отпоздравила? Јесте да се не познајемо, али, одједном, почиње да ме обузима паника, срце удара, пулс растура – што ли ме хвата страх? Где су ми речи, чему ови крици?

“Где је?”

Тајац. Деде ме гледају, али и ћуте. Чак им и наочаре ћуте. Онај са две инфузије се помера, склања поглед још више у страну, ако је то могуће и проговара.

“Умро је јутрос у пет сати, однели су га”.

Ноге су ми се одсекле. Једино још чему сам се молила је да ја прва не сазнам овако нешто, али ето ти га на. Опет крици.

“Што ме не сачека, човече? Само два сата да си још издржао, јао, човече”.

Па седнем, као ударена.

“Шта си то урадио?” То је једино што могу да изговорим. Топло ми је, гушим се.

“Воде”, вичем уместо да тражим ваздух.

Гужва се направила око мене, особље је у фрци, још нису савладали овакве лекције.

“Смирите се, готово је. Више не пати. То се и очекивало”. Једна медицинска сестра покушава да ме смири.

“Да ли си нормална, сестро?” Ко још може да призна себи да ће отац да му умре?

Гушим се од суза. “Како се више не пати? А ја? Шта ћу сад...?”

Ко зна шта још вичем, али и полако долазим себи. Сад је све јасније, и сестра и ходник и празан кревет. Сада је, на жалост, јасно све.

“Идите сви у три лепе, терајте се!” Урлам. Техничари ме хватају за руке, али не дам се и вриштим – “Хоћу да га видим!”

И следеће је, сад већ помућено, да сам код болничке капије. Да ли су ме избацили – не знам, али хвала им. Сама сигурно не бих пронашла познати излаз. Ма нека су ми и картон код психијатра отворили, брига ме, заболе ме. Хоћу да стојим баш ту као задња будала. Да, задња и немоћна будала.

Danko Stojnić

NEKOLIKO ČUDNIH PRIČA O EKSKURZORIMA

(„Alma“, Beograd, 2015)

Ipak, vežbe u pustinji su bile retko organizovane. Češće su to bile geografski dostupnije vežbe u močvarama, u neposrednoj okolini lokalne opštine „Bare.“ O čistim menama je moglo da se vidi (bolje je reći da se čuje u mraku) desetine izviđača koji pljackaju po močvari, uz povremeno došaptavanje, ili sporazumevanje pomoću zvukova kojima su imitirali ptice ili kućice i mačke... Radilo se o komplikovanim vežbama, u kojima nije bilo žrtava i povređenih, za razliku od pustinjskog egzercira. Ali, trebalo je znati kako saopštiti, koristeći se samo onomatopejama, da je, na primer, mesec upravo kulminirao. Priča se da je jedne godine, na završnom izviđačkom ispitu bio postavljen zadatak da se pomoću onomatopeja izrecituje Rilkeova pesma „Pred letnju kišu“.

Savremeni izviđači, međutim, svoje vežbe obično izvode u samom gradu. U noćima čistih mena, kada je kišno i oblačno, odnosno, kada običan, „neprosvećen“ svet i ne zna u kojoj je fazi lunacija, oni lunjaju po vlažnim ulicama grada, gube se i snalaze po trgovima sa spomenicima, po parkovima i bulevarima, povremeno prepoznajući svima znane znakove, ali, najčešće se snalazeći samo sebi svojstvenim jezikom: šapatom, onomatopejama, gestovima, iznenadnim raspoloženjima, i tako dalje.

O tome postoji i jedno pisano svedočanstvo:

Izvesni Aron, koji je vodio izviđački dnevnik, praktikovao je snalaženje u nepoznatom kvartu. Gurajući se kroz gomile pešaka, provlačeći se između automobila koji su, u saobraćajnoj gužvi, bespomoćno stajali posred ulica, Aron je pokušavao da se izgubi. Konačno, posle višesatnih napora, negde oko dvadeset dva časa, bio je siguran da se kvalitetno izgubio. Naravno, bilo je oblačno, o staroj četvrti. Ujka-Martekova ulica, Trg dvolitraša, spomenik kolostrumu (prediona bronzana skulptura žene iz čijih grudi teče „kolostrum“), zgrada Skupštine Anonimnog društva – potpuno nepoznati prizori i znaci! Zadovoljan, Aron je nešto prošaptao, potom počeo tiho da se šunja od ćoška do ćoška malih, mračnih i vlažnih uličica, povremeno mjaučujući, lajući ili samo cvileći. Gradski odziv je imao iste akustičke kvalitete, ali bez stvarnog razumevanja u komunikaciji. Morao je da se snađe pre zore, jer, čak i kad je jako oblačno, u zoru je jasno odakle sviće. S druge strane, oko tri časa izjutra, Aronu se toliko prispavalo da, jednostavno, nije mogao da se obuzda. Smestio se u jednu napuštenu kuću (solidno građenu i na dobrom mestu, ali bez vrata i prozora, punu mačaka i pasa lotalica, a tu se, bogme, nalazilo i nekoliko pravih beskućnika – „valjda to nisu potpuno izgubljeni izviđači“ vajkao se u sebi). Našavši jedan dobro provetreni ćošak, Aron je legao, prethodno pomislivši kako je, možda, već rešio svoj zadatak, odnosno, stigao na cilj. Čim je legao, zaspao je i usnio san. Radnja sna se odvijala na licu mesta. Aronu je tiho prilazio jedan od beskućnika; neobično mala i gracilna silueta. Kada je prišla dovoljno blizu, bilo je jasno da se radi o devojci. Procorkutala je tiho jednu zgražavajuću poruku: „Luna in culminatio inferioris est!“ to jest, mesec je stvarno kulminirao u svojoj čistoj fazi (stara četvrt), međutim, radilo se o donjoj kulminaciji (onoj koja se odvijala ispod horizonta). Aron je sebi dao neuvremenjen zadatak, i sada se našao potpuno izgubljen u nepoznatom kvartu! Trgao se iz sna, prelistao svoj almanah, i sa olakšanjem utvrdio da ga je devojka iz sna lagala. (Gotovo da je čuo kako se, tu negde, u mraku ovog svratišta, tiho kikoće svojim zavodljivim glasićem. Toliko je bio – zaljubljen.)

Aron se setio ove šale još jednom prilikom, kada je vežbao izuzetno komplikovanu vežbu „upad i kratki boravak u zatvoru, sa bekstvom.“ To je jedina vežba koja se izvodi u vreme kada je mesec star između dvadeset dva i dvadeset sedam dana, verovatno zbog toga što je ova vrsta aktivnosti, po prirodi stvari, neodobrena od strane vlasti. (Među izviđačima postoji verovanje da vlasti poštuju nepisanu uredbu o tolerisanju izvesnih prekršaja koji su počinjeni između dve poslednje faze lunacije.) Služeći se isključivo šapatima, Aron se per vias communes provukao u centralni hol zatvora, potom se ispeo na treći sprat, u jednu praznu ćeliju, u kojoj je odremao dva sata. Tom prilikom je sanjao gotovo identičan san kao u nepoznatom kvartu.

Jedino je različito bilo to, što mu je devojka, ovoga puta, potanko objasnila kako da beži napolje. Kada se probudio, u pokušaju da sledi njena uputstva, Aron se gotovo potpuno izgubio, zamalo ostavši u zatvoru (možda i doživotno, jer ne bi mogao da se pravda odajući tajne svoje veštine). Sve se, ipak, dobro završilo. Aron je, predstavši da sledi devojčina uputstva, našao put do krova i sa krova, preko ponora koji je vodio u slobodu, koju je dotakao pred samo svanuće (u poslednji čas!). Sve vreme je osećao duboku zahvalnost prema devojci koja mu je omogućila da se dobro izgubi, i, na taj način, doživi najveću radost zbog uspeha u rešavanju zadatka.

Postoji još jedan vid izviđanja, ali su izviđači koji ga praktikuju, iz nekog nejasnog istorijskog razloga, izopšteni iz izviđačkih saveza i udruženja. Radi se o arheolozima amaterima, čija se iskustva gotovo i ne razlikuju od opštih izviđačkih iskustava, zbog čega se uvek pominju zajedno sa njima, ili se priče o „arheolozima“ i „pravim izviđačima“ makar nalaze u istom kontekstu.

Kao primer, može da posluži deo dnevničkog zapisa jednog arheologa amatera, čiji je identitet nedovoljno utvrđen, ali se zna da se u zvaničnim arhivama ministarstva unutrašnjih dela vodi pod rubrikom „nestali pod nerazjašnjenim okolnostima“.

Memla! Reč ili pojava, bila je prepreka za enterijersko izviđanje, često nazivano „arheološkim“, „ograničenim“ ili „lokalnim“ koje se tiče isključivo artefakata. Kuratorstvo, ili neki drugi vid obezbeđivanja lokaliteta, koristilo je tu formulaciju kao najjače oružje u zaštiti starina koje je trebalo ostaviti u, manje ili više, zaštićenom zaboravu. Izgovarajući „memla!“ kao čarobnu formulu (slično kao „abrakadabra“ koja se izgovara pred grobovima, sa verovatnim etimološkim značenjem „mrtvac, otvori!“ što je kurtoazna forma koju živi izviđači koriste u svrhu izbegavanja gneva mrtvaca zbog eventualnog uznemiravanja od strane ovostranih, odnosno živućih, egzistirajućih figura – jednom rečju, u svrhu rasplašivanja) nadležna osoba je trebalo jednostavno da upozori izviđače na potencijalne „opasnosti“ koje ih vrebaju iz zaštićenih lokaliteta.

Miloš Živanić

KRUNISANJE TAME

(„SKC“, Kragujevac, 2015)

ŠTRAJK

— Svaki mir je osuđen na prokletstvo — reče Belfegor i nastavi: — Večno nek je proklet onaj ko stane pred vratima pakla i ne otvori ih za sve ljude! Danas imate pred sobom ovaj izuzetan primerak šahovske garniture. Na njoj je odigrana jedna od najpoznatijih partija. Na našu žalost, završena je nepravednim remijem. Nije da ja imam nešto lično protiv nepravde, ali je ovde ona učinjena prema nama! Jedini pravedan ishod bi bio *masakriranje* ishoda! Ako je remi, gde su mrtvi kraljevi, muslimani i hrišćani?! Znete li kolika će biti dugačka kolona ljudi ako se ratovi budu stalno prekidali? Jeste, u pravu je Lucifer kada skromno kaže daje on suviše mali demon za tolika njihova *usta*. *Ješće oni jedni druge*, lepo kaže Lilit. Ni to nije lepo. Zar će ljudi postati veći demoni od nas, pa nas ostaviti gladne?! Ako se usprave tako što će svaki čovek praviti sledećem čoveku *lopovske merdevine*, eto njih i do nas. Zar treba da se slože i ovaj put naprave Mamonsku kulu?!

Iz ugla prostorije se čulo otegnuto zavijanje ćopavog vuka.

— Nisi u pravu, Mamone. Neće je praviti tebi u čast, nego sebi u slast! Poješće te, dobri Mamone! — reče Belfegor i pogleda po prisutnima. — Ti, Lilit, na primer. Hoćeš li da vezeš goblene i kuvaš ručak nekom tamo Dire-ru? Da mu gajiš decu i da zapostaviš svoju karijeru?

— Do đavola, Belfegore, zar me takvom vidiš? Pa, on ima samo jedan! — bunila se Lilit.

— Znam, draga, sve znam. Nismo mi leglo tek tamo neke prljavštine. Mi smo kanalizacija puna užeglih ljudskih duša i ne trebaju nam ti što

bi samo sa jednom, pa još da budu i vernici, da paze na časovima, jedu svoju užinu i ne dolaze po repete... — kreveljio se Belfegor.

— Slabići — dodao je i zarežao: — Dole Dante!

— Dole Dante! Dole Dante! — odjekivalo je prostorijom od glasova učesnika aukcije.

Staljin je uzbuđeno tapšao Hitlera po leđima.

— Imamo naslednika, družo! — rekao je veselo.

— Misliš... ja imam naslednika. Rogati ima stila. Zrači kao ja u mladim danima — reče Hitler setno.

Osim tebe, Karle, još neko je ćutao. Nije to bio Mamon... I on je zavijao iz sveg glasa. U pitanju je bio onaj koji ima previše oblika, a večno traga za savršenim... Savršenim načinom da obori zakon o spojenim sudovima. Onaj u čijim grudima teče večna Tama, spremna da zadoji tuđeg prvenca, jedan Svet ljudi... Progovorio je onaj koji se odaziva na ime Satana, a ne ljuti se ni na ime Ideologija, Jači pol i lepši pol, Čista krv — čist Obraz...

— Slušam te, Belfegore. Lepo pričaš... kad si u velikoj nuždi. Koliko mogu da vidim i ovaj put si u fekalijama do guše — reče Satana.

Lilit se zacenila od smeha slušajući glavnog demona. Belfegor se, takođe, nervozno smejućao. Kada je prošao prvi talas osmeha kod prisutnih, u sali za aukcije se jedino čulo još Belzebubovo dosadno zujanje.

— Čini mi se da mi ukazujete manje poštovanje, nego samima sebi — reče Satana.

Lucifer je kao ozaren skočio sa stolice i viknuo:

— To nije istina, milosrdni!

— Poznata mi je tvoja skromnost, lepi. Sačekaj dodelu medalja na konačnom kraju. Ako budeš prvi. *Ako...* — naglasio je Satana. — ...budeš prvi, verujem da ćeš skroman, kakav nesumnjivo jesi, podeliti sa nama sve zasluge za Tamu nad Svetom. U tom slučaju, ja ću ti dati moj presto. Šta misliš o toj ponudi?

— Ko deli medalje? — otelo se Luciferu.

— Onaj ko uvek i pravi medalje. Ja — reče Satana.

— Znao sam — tiho je promrmljao Lucifer dok se vraćao na svoje mesto pored Lilit.

— Nisam te čuo dobro zbog ovog Belfegorovog podrepaša, koji dok pričam samo zuji okolo kao muva koja želi ostati bez glave. Ili budi manje skromnog glasa dok pričaš iza leda ili neka mi neko donese muvalicu da mogu demone da čujem kako treba — reče Satana.

— Evo, ja ću privesti gada! — podigao se Zozef Fuše, Napoleonov ministar policije.

Ponizni moj, bolje bi ti bilo da sedneš na svoje mesto. Ti bi bio ljubavni glasnik i Onog čije ime neću ni da pomenem. Uhapsio bi i mene! Još ako bi se Petar najeo olova iz musketa, a vrata kapije ostanu taman toliko otvorena da se jedan pacovčić provuče u raj... Ne brini, Belzebubu ne zuji više u ušima — reče Satana nakon što je bolje oslušnuo.

Gospodar muva se sakrio u Belfegorovu zadnjicu i tamo se primirio. Nije se usudio ni da trepne, toliko se bojao da ne izazove Satanin gnev.

— Nego, Lucifere... Voleo bih da ponoviš ono što malopre nisam mogao čuti — reče Satana.

Lucifer je ustao i oborio glavu pred glavnim demonom.

— Rekao sam daje tvoja ponuda velikodušna, ali da ja nisam jedan od tih koji bi hteli tvoj presto za sebe — promrmljao je.

— Glasnije, Lucifere. Bez ikakve bojazni raširi krila skromnosti. Hajde, sad onako kako sam te učio — reče Satana.

— Ja sam samo jedan mali demon, koji još mora da pada da bi naučio da leti — izgovorio je Lucifer pocrvenevši u licu od stida.

— Tačno tako. Možeš sad sestiti. Ima li još neko neku pametnu ideju? — reče Satana i pogleda po prisutnima.

Lilit je blago pritisnula noktima Luciferovu šaku i prošaputala:

— Nije još vreme, ljubavi.

— Možda ti, glavna konkubino Tame? — upitao je Satana, kome osim ljudi ni demoni nisu mogli da promaknu.

— Štrajk! — izvalila je Lilit kao iz topa.

— Čiji štrajk? — zagrmeo je iznenađeni Satana.

— Tvoj i nas demona. Ljudske duše su toliko pojeftinile u poslednje vreme da ih i direktori preduzeća mogu kupiti. I umetnici su počeli da kupuju svoju umetnost. Plaća se objavljivanje knjiga, glasovi na izborima...

— Kakvim sad izborima?! Od kada neko može birati ljude osim mene? — nije mogao da se načudi Satana.

— Pa, vođe kažu daje to ljudsko pravo... — pokušala je Lilit da nastavi.

— Koje, bre, sad vođe?! Misliš, u kanalizaciji ja, a tamo negde, nije da me interesuje gde, Onaj?! — nije se smirivao Satana.

— Jedino što sam razumela, iz onoga što procvile dok im je jezik u mojoj zadnjici, je da se pozivaju na Onog, a u stvari misle na tebe. Predobri

naš gospodaru, ljudi su spustili svojim dušama toliko nisku cenu da tvojoj berzi preti kolaps — zabrinuto reče Lilit.

— Kako to misliš? Zar nije još uvek jedna gnjida jednako jedna duša za nas? — upita Satana.

Osećanja straha i besa su se preplitala u drhtanju glasa koji je izašao iz njega:

— Nisam bio obavešten...

— Ljudi nas više ne mogu prepoznati od šume drugih ljudi koji im kupuju duše. Otimaju nam posao... hleb. Ostaćemo gladni ako se tako nastavi. Jedino da stupimo u štrajk upozorenja — reče Lilit.

— Da zaustavim ratove, silovanja, narkomaniju, mila mi ubistva sekirama na spavanju?! To sve što si mi ispričala je krajnje nekorektno i nelegitimno prema nama.

— Ne, milostivi. Možemo obaviti ratove diplomatijom, silovanja infiltrirati u psihi, poroke u neophodne, a ubistva... pa, pustiti ih da sami sebi ubiju duh. Onda, pred potpunom kataklizmom, moliće nas da im pokupimo sve duše u jednu vreću. Iz te vreće spustićemo Tamu na one što, kojim čudom, preostanu — umiljavala se Lilit.

— Ne, bestidnice. To ne dolazi u obzir! Zaboravljaš na našu čast. Imam bolju ideju. Štrajk! Da, demoni, dobro ste čuli. Od danas štrajkujemo dok ljudi ne prestanu da rade naš posao. Obavićemo ratove diplomatijom, silovanja infiltrirati u psihi, poroke u neophodne i tako ih pustiti da sami sebi ubiju duh. Moliće nas na kolenima da ih primimo nazad — naslađivao se Satana.

— A ja, ja ću reći... — zamislio se i rekao: — Pretpostavljam da ću reći *može, dobro mi došli*, ali to sad nije bitno. Kad se završi aukcija igraćemo se žmurke. Nijedan čovek više ne srne da vas vidi onakve kakvi jeste. Neka se posle pitaju gde smo, ako nismo već u njima. Belfegore, nastavi!

Perica Jokić

ISKUSTVA ROBERTA NIMANIJA

(„Pegaz“, Bijelo Polje, 2014)

TERASA

Kada je Robert Nimani prvi put pao sa terase desilo se to prije nego što će se tri godine kasnije roditi. Zatim je, izlazeći na terasu, redovno padao.

Već kao stariji shvatio je da terasa uopšte ne postoji, iako su ostavljena vrata za nju.

Kad je ukapirao da se sve to dešava na petnaestom spratu, pomislio je da je lako mogao i da strada.

Ne zna šta je zatim preduzeo: da li je izbetonirao terasu ili je zabetonirao vrata. Ili je polomio vrat, što ga uopšte ne bi iznenadilo s obzirom na to da sada zna o kojoj visini je riječ.

ČAS MOKRA A ČAS SUVA

Kad je zagazio u rijeku, priča mi prijatelj, osjetio je da je voda mokra.

Nijesam htio pred njim da pokazujem znake iznenađenja, ali ću tu čijenjicu, svakako, provjeriti.

I još kaže, što je dublje gazio, sve više je moćio garderobu.

Imajući to u vidu, drugi put je, prije ulaska u rijeku, skinuo sa sebe svu obuću i odjeću. Prešao je na drugu obalu i, onako kvasan, mogao je da zaključi da mu je negdje tamo bar garderoba suva.

Možda će nekome s onu stranu trebati baš takva.

RIBE SA GRANA

Jednom je moj prijatelj Novo dva sata lovio ribu. Svaki put kada bi zabacio, štap bi mu se istrkao iz ruke i poboo među ostale topole u parku s druge strane jezera.

Sljedeće godine, kada je ostao bez poslednjeg štapa za pecanje, splavom je prešao jezero da bi sakupio sve odletjele štapove.

I da vidiš, svuda po granama visile su ribe, a štapovi su mirno trzali.

POŽAR

Kada je krajem ljeta na jednom primorju izbio katastrofalni požar, kućama ni suncobrani nijesu bili od velike koristi.

Mnogo je prijatnije bilo u vodi, a još i najbolje pod vodom istražujući najnovije modele dubinskih školjki.

Za sve to vrijeme, naše delegacije u svijetu držale su vatrene govore o protivpožarnim aparatima kojih imamo previše za tako mali broj ljudi koji znaju da rukuju njima.

A požar im je i dalje stajao na raspolaganju da nešto nauče.

Милан С. Димитријевић

**ПРЕД ЗВЕЗДАНИМ ВРАТИМА :
(САВРЕМЕНА БУГАРСКА ПОЕЗИЈА)**

**ПРЕД ЗВЕЗДНАТА ВРАТА :
(СЪВРЕМЕННА БЪЛГАРСКА ПОЕЗИЈА)**

(„Просвета“, Београд, 2015)

Ангел Ангелов

НЕ ЖЕЛИМ ДА ТЕ ВОЛИМ

(не желим да те волим)
желим полако
веома полако да се заљубљујем
твоје косе да ми дробе ум
и да га испијају
да ме жеже онај поглед ватрен
који
прљи птицама перје
и хипнотише гепарде
желим полако
(не желим да те волим)
да се заљубљујем у наше сутра
и у два твоја брежуљчића

отресена
(не)дотресена
мојим вихором
(не)развратним
(не)распусним
(не)разорним
обешеним на пупчану врпцу
и настројеним да шапне
оних 6 очаравајућих речи
које те десетине пута праве
десет пута сјајније плаву
(не желим да те...)
желим
да нас вечно тресе
усхићење
заљубљивање лудо
лудице
лудице
тада
управо тада
биће излишно да кажемо
(не) желим да те волим
тада
управо тада
наше очи ће саме шапутати
6 једноставних речи
волим
те
желим
од
тебе
дете

Владимир Виденов

ТРИ ПРИЈАТЕЉА

Имао сам три пријатеља, верне ми другаре,
заједно смо делили хлеб и со и цигаре.

Авиону грабљивом плен постаде први –
преко океана као јаре га стави.

Мој други пријатељ позлати своју кожу –
с богоравнима сад једе пасуљ док може.

А трећи се пак тихо, у једну светлу јесен,
ономе свету вазнесе – овај му би тесан.

С оним из Њујорка тешкоће су ми све веће –
овде будилник звони а код њега је вече.

Својим ролексом великан броји сада сате,
за причу време не троши на разне поете.

И једино са мртвим, оним који је горе,
сваки дан,

сваки дан,

сваки дан сад говорим.

Владо Љубенов

АДВОКАТ

Клијенткиња беше лепа жена,
пред канцеларијом ми стоји,
а соба сива, зида ољуштена,
да се не уђе мили моји...

Позвах је. Седе. Сукња боје мака.
Засијала светлост из мрака.
И као да неста сунчевог зрака,
та девојка млада – заплака.

Не видех у свом животу до данас,
тако безумно лепу жену,
да плач јој се претвори у такав транс
очајање и жалост њену...

И причао сам јој о туђем делу,
парницама глупим и смешним.
Са сукње сам јој отерао пчелу
гледајући је са мислима грешним.

Да јој сузу обришем крену ми длан
што лагано се лицем слива.
Али био ме стид и беше ме срам.
А била је тако рањива...

Погледаше ме њене мокре очи.
„Опростите...“, тихо ми рече.
Као да ме сунце озрачи
кроз прљаво мало прозорче.

И видех ли, беше јединствен момент,
чудан сјај у оку прекрасном...
Но ја сам адвокат, а она клијент.
Правило је строго и јасно.

Потписа и плати то што припремих.
Додирну ме рука јој бела.
Изађе кроз врата, ја је испратих.
И остадосмо ја ... и пчела...

Георги Константинов

АСТЕРОИД

Кажу, да сваких
100 милиона година
на Земљу пада
по један злослутни астероид –
руши, пали и претвара у пепео
све, што је
протегнуло главу,
или расперило крила
ка небу...
Тек што је прошло нових
сто милиона година,
а велика несрећа
се приближава...
Зато што све страшнији постаје
један други астероид.

Астероид на две ноге.
Компјутерски-писмен.
Глобално-безочан.
Са егоизмом примата
и космичким амбицијама...

Дан за даном он шири
облаке отрова,
дан за даном уништава
ваздух, планине и воду,
ратује са целом природом –
Не жели да пожали
чак ни себе...

Зашто управо тај,
Човек-астероид,
опет зури у небо –
и тражи кривца
за долазећу
земаљску драму?

Требало би да обрне
оптичку цев
ка себи.

Евгенија Маринчева

МАТЕМАТИКА У ДОБА ПУНОГ МЕСЕЦА

Округли пуни Месец сабира
два тела и две душе у једно.

Недостају
бисекција угла, симетрале,
висине и диференцијали,
медијане, интегрални, лимеси и
тригонометријске зависности.

Решења су
у потпуности у области недозвољених
вредности,

зато што се логаритмује скуп –
нешто апсолутно забрањено!

Нова лема:

Неопходан и довољан
услов:

Скуп се логаритмује
само

по времену спајања
и јединствено
у време пуног Месеца.

Здравка Шејретова

ПОВРАТАК

Зрикавац, гласник Космоса,
Засвирао је тихо у ноћи.
Боже мој зар је сенокос
из моје детиње маште оживео?
Шимшир је из дворишта испливао,
по момачки ми звижди,
али мала девојчица у мени се уобразица,
дрско окрећући леђа свету.
- Сукњице кратка, косице зачешљане,
смирено опроштај потражи од мене.
Казнићу те да будеш велика
без права на повратак у дан детињства.

Зинаида Чаушева

ВАСЕЉЕНСКИ ЕХО

Све нас је звездани прах створио.
Настали смо у космичком трену.
Били у светости или греху,
копирамо праву васељену.

У планете или можда душе,
даљом еволуцији свемира,
како Божије промисли реше
Он ће благо да нас моделира

Може да нам створи шаку и прст,
живо биће, стручак траве, камен.
Лако ми је јер ја носим свој крст,
а и Божије љубави пламен.

Илиана Илиева

ПОВРАТАК НИБИРУА

Ја нисам била у твојем Сунчевом систему.
Тебе није било у мом Млечном путу.
Астрономи су гледали далеко у прошлост –
ка крајњем почетку Вационе
и нису подозревали нашу блискост.
Само клинасти записи чувају запис судбине
о нашем неизбежном сусрету.
Сви долазимо са неба
и вибрације материје
свирају на лири смртнога.
Није касно да те волим,
није тужно да ме волиш.
Сада је наше време –
у њега верује само легенда,
телескопи га пропуштају,
а нада још није рођена
од космичког праха духа.

Маја Митова

ПЕСМА ЗРНИМА

Ноћас златан прах заснежи небо.
Претвори га у житну њиву.
У зреду житну њиву.
Ноћас ветар покоси небо.
Пресече пшенично зрно.
И оно затрепта фењерастим очима.
Даде нови знак живота.
Ноћас сам била Тамо.

Била сам свезнајућа Луна расплетених кика
ка твојој земљи. Плетенице,
сачуване од маказа облака.
Кике, које укорееју зрна.
и класају у песме-
лепотице шарених сукања
с белим недрима и белим рукавима-
зачете у фрули
космичких гајди.
Песме-растрептали свици-
које у човеку везу тајновитост.
Ожеднеле за временом кад петли поју
и за тобом, мој Коњаниче.
Пређи источну границу,
Просузи очекивање моје њиве,
Дивљим маковима окити раздањивање
и златником
на жетелачком пешкиру
откупи песму зрна на мојим грудима.
Бар ... за још једну ноћ.

Милчо Кирилов Цветков

ЗЕЛЕНО ПИСМО ЛОРКИ

Драги Лорка,
од мене имаш писмо,
просто ти га носим, јер за друго нисам.
Брат ми га, Лорка, Рајсн¹ даде,
не одбиј ме, гомилу ми питања зададе.

Прво да те питамо зашто,
у Шпанији расту маслине?
Грану, две откидох, не сто,
а плаветнило неба сине!

Ако их окренеш, погледај, Лорка:
Као сребрне струне беласају.
Зашто у Севиљи и на Мајорки,
Кастањетама звече и таласају...

И зашто фламенко је розе?
И зашто нам крв је црвена?
Само то те питам, Лорка,
знам да је све друго ЗЕЛЕНО!

¹ Рајчо Русев Рајсн, песник и ауторов пријатељ.

Орлин Миланов

МУСТРА

...Како се пише песма? Боже,
одговор на питање то
изузетно је сложен
и прост изузетно.

Сложен, зато што песма
треба да је генијална,
а међу свим људима
генији су група мала.

Одговор је и прост, зато што
прекрасне су увек биле песме,
када сам живот напише то
али аутор сметати несме.

Ето вам сложено и просто.
Ето вам је и мустра...

Павлина Јосева

БОСЕ ЗВЕЗДЕ

Од каруца тихо ти буде.
Танка сламка срце ти пали.
Густу сенку ту трешње праве,
а кроз гране небо се плави.

И босоного сусрећеш звезде.
Глас зелен. Жабокрекећу воде.
Нестинарке¹ се у оку гнезде,
траве ноге ти љубе и кроте.

Черга нека тамо је скрита,
празник, звона и свадбе чека.
Густо млеко под пешкир завито,
жели радост за усне неке.

Кокодачу две коке од среће.
Греју јаја док бука се чује.
Козунак² се на пари окреће.
Свежим дахом те мастика пије.

Разлајале се гласом безличним
као псета и баште суседа.
Иза ограде неко провири.
Једна мачка у бари се гледа.

А луна је кружна и велика.
Иза блиског се жбуња креће.
Мала бака са стручком јаглике
и очима већим од среће.

Папуче те чекају код прага.
За голицање ту се крију мрави.
Нема добрих и лоших сви су драги
Моје село је пуно љубави.

¹ Древан бугарски и грчки обичај у Тракији када увече на дан Св. Константина и Јелене људи играју боси по ужареном угљевљу.

² Козунак је сладак обредни хлеб који се у Бугарској традиционално прави за Ускрс.

Петко Недјалков

ЈУТРО

Пијан до плавог наступа дан
прелази ноћне булеваре
и пада, мирисом бензина зауздан
на циганске музике и боеме старе.

Наднесене, потамнеле им очи,
загледају га сад уличне лампе.
Дан у операционој мучи,
отпевао је пијане дитирамбе.

С крвавим оком ко у киклопа,
такси у себе ноћну жртву метне.
Ко једини да је остао после потопа
будилник откуцава тренутке сетне.

Успављује као змија памет
што у подземним тунелима душе се крије
и чудном сујетом сав прожет
плакат поцепан гордо се вије.

Као златник исплива сунчани зрак
у јутарњој светлости растворен
изгажен стручак тоне у мрак,
истргнут на алеји лежи му корен.

Рајчо Русев Рајсан

БЕОГРАД

Усне ми трепере у сну,
Вали Дунава крвотоком следе,
Господ ме доведе ту,
а ко ће да ме одведе!

Понављам бело ти име,
И бело ти вино пих...
Од себе усрдно си крио ме...
и ја од себе те крих.

Али да будемо јасни –
волећемо се до века.
Као град – ме волиш – страшно,
Ја тебе – ко живог човека.

Дал опет ћу да ти хрлим!
Оданост теби вечну би хтео.
У мом сну те анђео гри,
Дан ти мој спомен бео!

Ружа Велчева

ГЛОЖЕНСКИ МАНАСТИР

Под њим
грешна земља.
Чак и облаци.

Моћним раменима су потпора
стене под ногама му.

А он – на вечној стражи,
загледан у долину
пребројава
преостале Бугаре...

Над њим блистају
само
орлови,
сунце
и Бог.

Улјана Паскалева

САЗВЕЖЋЕ

Из кадифених му очију,
са благим мирисом кафе,
излазили су дуги шестокраки зраци,
који су чаробно миловали њену ауру
и разлиставали један по један
безбројне ланене овоје
њене Душе...
На крају је од ње остао
само један атом,
који ангелогласно запева,
разбуди јој све ћелије
и одапе их право на горе,
где начини од њих ново
Сазвежђе...

Џонка Христова

ВРЕМЕ

То је по средини између мене и тебе,
између њега и ње, између Нас и Других.
Нешто средње између јучерашњих новости
и сутрашњих чињеница, између истина и заблуда.
То је мала разлика између бола и екстазе
између духа, разума и чула.
То је гранично, незабележиво,
брбљиво као ово и оно.
То је пољубац између сунца и реке,
Сан и стењање
упорне траве, дуго потискиване хладноћом.
Нешто средње-статистичко
као право и дуговање,
као народ без ногу и главе.
То личи на полу-испијање
флаше вина усред умора
и вечери у туђој земљи.
много личи на косе мајке,
која одавно броди
по средње обртној орбити
средње сјајне звезде.
То ми као нож пробада груди,
када ме изневеравају
средње-месечно по једанпут
и само тада ми сањају траку са зубима,
и од очију ми се излива средње проливена киша.
То је са сигурношћу табела за нигде,
непријатељски округлила образе на средини пута
међу расама и цветовима,

међу тренутком и трајањем,
међу чињеницом и илузијом,
међу шапатам и гласовима.
Звучи као случајно оформљена музика
од аплауза, крикова и тишине,
од буке ратова, започетих
породичним скандалом и завршених
химном нове далеке земље.
То је свитац, који је лети бљеснуо
изнад опране тезге.
Звук шутнутог каменчића,
изненадни смех, опало лишће.
Наизустна, непослата писма
између прелудија и краха.
На столу – трагови праха...
И успомене.

Enesa Mahmić

FAUSTOVA KĆI

(„SKC“, Kragujevac, 2015)

FAUSTOVA KĆI

Istočno od Kavkaza
Postoji mesto na kojem zaboraviš svu prošlost
A budućnost te nimalo ne brine –
Zapisano je na pergameni Astu

Svet je svakim danom sve više tonuo u krv i tminu,
A moj život postajao je sve manje radostan.

Pobegla sam od ljudi i nisam čula ništa drugo
Osim glasova mudraca
Što su me ispunjavali iskrenom nadom.
Bila sam zaokupljena samo jednim ciljem –
Sutra ću ga pronaći,
To mesto

ASKETA

Utolio je žeđ i promrmljao reči zahvalnosti
Prešao mokrim dlanovima preko lica
Uzeo koru tikve Napunio je vodom i odneo svojoj mazgi

Tamo na Drugoj strani
Bačena je kocka
Čula se psovka, a zatim prigušeni smeh.

Njega istorija nije doticala
Ni pobednici, ni poraženi
Ostao je u pećini

RAZGLEDNICA IZ TRABZONA

Na divanu sedi žena
Sa oblinama hinduske boginje
Pred njom kleče dva muškarca

NATPIS PRED KAPIJOM MRTVOG GRADA

Narod Nebeski obavesti, putniče,
Ovdje da ležimo mrtvi
Jer tako je glasila domovine zapoved

Boris Nazansky

UBIRANJE ZVIJEZDA (HARVESTING THE STARS)

(„Naklada Đuretić“, Zagreb, 2015)

sunce u rosi
a hladan dah iz usta
rano proljeće¹

zajužilo je
na listu rusomače
mrljice blata

kukuriču pijetli
iz tvorničkog dimnjaka
izlazi sunce

oblak u suncu...
dugin luk zakriljuje
crkvu na brdu

potok kotrlja
niz padinu brijega
cvrkut vrabaca

dašak svitanja
prva rosa na panju
sinoćnje sječe

nakon oluje
kišno jutro svjetluca
na kišnoj glisti

leprša leptir
stojimo nepomični
i cvijet i ja

nit paučine...
čvrsto drži zajedno
dva stabla breza

¹ Prevod na engleski je izostavljen.

pod mjesečinom
razlajala se večer
cvatu jabuke

jutro je... sipi
kišobrani se s pažnjom
mimoilaze

miriši kiša
ispod dugina luka
tihne grmljava

puž savladava
komad suhe balege
ljetno dopodne

kraj ljetnog dana
moja bi baka danas
uzela stotu

zuji u staklu
tramvajskoga prozora
muha bez karte

izmiče srpanj
Dravom plove zvijezde
iz noći u noć

zapucketala
u suhome sijenu
pjesma zrikavca

na noćnom nebu
tisuću novih zvijezda
logorska vatra

dah maestrala
iz maglice nad morem
izranja jedro

lahor zapleten
u nabore zavjese
ljetno odlazi

sjaj kapi rose
na puževoj kućici...
i zreloj krušci

jesensko sunce
zaviruje u zdjelu
zrelih jabuka

seoska svadba
sokakom podvriskuje
oblak prašine

ribič u magli
jutro se prelijeva
preko rijeke

sunčev izlazak
sve su zvijezde pale
u dubok snijeg

Владимир Б. Перић

ЕЛИПСЕ

(„СКЦ“, Крагујевац, 2015)

МУЗ(ЕЈ)А

Маслинасто-зелена ветровка лелуја
путем.

Хватам осмехе у пролазу –
лепим за срце.

Укрштамо руке –
раскршће.

Из прозе у поезију,

са улице у музеј

од слонове кости.

Завлачимо мисли у ткања

на платнима.

Сечемо путање визуелних метафора

играмо; играмо се,

слутимо – ми се радујемо;

видимо да ово је

почетак путовања,

дугог, дугог, путовања.

МОДУЛ

Ти си корен моје усмерености
и степен на који дижем љубав своју
кад у широком луку постајеш тангента моје
кривице.

Ти си једначина са две непознате
Мој лимес кад несрећа тежи нули
а глад за тобом ка бесконачном.

Ти си нелинеарна прича
експоненцијалне ентропије мог имагинарног ја
које се шири из природног у цели
из целог у реални
из реалног у ирационални скуп жеља.

Ти си транзиција моје (само)рефлексије
која се опире интегралности
која стално прави изводе
диференцијалне патуљасте кораке душе моје.

Па ипак, пресликавам се у тебе 1 на 1
Твоја се душа ротира око моје
Твој угао заљубљености је комплементаран мом
кад мисли нам се у транслагацији стопе.

(2001)

Миладин Берић

ИЗБОРНИ СЛАГАН (АФОРИЗМИ)

(„Тале“, Бања Лука, 2015)

✱

Наша власт тачно зна како да се извуче из кризе.
Авионом.

✱

Подигли бисмо ми вођи споменик
само да хоће да умре.

✱

Није подлегао притисцима.
Зато је подлегао.

✱

Да бих дао мито,
морао сам – да дам мито.

✱

Ми смо много прије држава Европске Уније
остали без граница.

✱

Леси се враћа кући.
Неће у Европу.

✱

Европа је наш циљ, а ми смо били њена мета.

✱

Као бомба одјекнула је вијест да ће нас бомбардовати.

✱

Ако већ морамо да лажемо, лажимо поштено.

✱

Није проблем што просјечни Американац не зна гдје је Србија,
него што и ми не знамо гдје смо.

✱

Увезли смо жито.

Била је то одлична прилика да се узме испод жита.

✱

Чим ми за тридесет година вјерности предузећу нису дали сат,
одмах сам знао колико је сати.

✱

Када деда сакрије паре у кући,
једино он од укућана не зна гдје су!

✱

Његујемо старе занате.
Нарочито онај најстарији.

✱

Толико сам се удебљао да је комшиница морала
да прошири ормар.

Ranko Guzina

SIZIFOVO PLEME

(„Alma“, Beograd, 2015)

✱

Ako se stranac ne buni, ljubazni taksista pokazaće mu ceo Beograd.

✱

Ja tebi obećao!?
Možda u predizbornoj kampanji?

✱

Kako sam nekad skakao iz kreveta! – kaže penzioner Pera.
A sad moje buđenje više liči na reanimaciju.

✱

Ministar Stević nije, nažalost, više među nama.
Noćas su ga odveli.

✱

Našeg današnjeg gosta nije potrebno posebno predstavljati,
on je odranije poznat organima gonjenja.

✱

Zatvorena je finansijska konstrukcija,
a za konstruktorima se intezivno traga.

Još u Vukovo vreme Srbija je bila jednom nogom u Evropi.

Za nas je organska hrana preskupa,
pa jedemo samo neorgansku.

Za novinara je najvažnije da razlikuje uzrok od posledice,
i da uzrok ne pominje ni za živu glavu.

Daćemo novoj vladi sto dana, a kad dođe vreme,
daćemo joj i četrdeset.

Poznati književnik bio je gost kod popularne voditeljke.
Razgovarali su dugo, kao pisac sa piscem.

S vremena na vreme ukradite i vi ponešto.
Ne možete živeti sa ljudima, a mimo sveta.

Doktor meni terapiju, ja njemu gotovinu.
Što se kaže – zdravo za gotovo!

U novinama je pravilo: Rukopisi se štampaju
ili bacaju, a honorar je isti.

Srbija se pokrenula.
Proradila su klizišta!

Живко Кулић

ПРЕКОМЕРНА УПОТРЕБА ДЕМОКРАТИЈЕ

(„Алма“, Београд, 2015)

✱

Графит је афоризам без крова над главом.

✱

Говори српски, да те цео Хаг разуме!

✱

Туђе нећемо, своје не дамо,
ако бриселским споразумима није друкчије одређено.

✱

Србија нема море, а има прваке света
у ватерполу. Да нема ни копно, имала би
и прваке света у фудбалу.

✱

Продали су земљу, а купили пола Србије.

✱

Косово је срце Србије.
Спремно за донирање.

✱

Благо томе ко довијек живи.
Не брине за трошкове сахране.

✱

Даље стезање каиша је могуће,
али само око врата.

✱

Недостаци ваздушног саобраћаја
су такви да се и из авиона виде.

✱

Тоалет папир је много поскупео.
Користи се само у случају велике нужде.

✱

Имам стабилан брак. Осим мене,
подупиру га и три жене – венчана супруга,
животна сапутница и лепша половина.

✱

Знамо да држава одумире, али то
није разлог да је живу сахрањујемо.

✱

Велики сам љубитељ птица.
То и врапци на грани знају.

✱

Многи криминалци су на слободи.
Није им суђено да буду у затвору.

Бојан Рајевих

БРОДОГРАДЊА У БОЦИ : АФОРИЗМИ

(„Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори“,
Никшић, 2015)

✱

Бескрајно сам проницљив.
Чуди ме да то нијесам раније примијетио.

✱

Ја сам евроскептик.
Сумњам да имам евро у цењу.

✱

Обезбиједили смо слободан проток људи и добара.
Пустили смо их низ воду.

✱

Како да опремите затворску ћелију?
Одлучите се за нашу владајућу гарнитуру.

✱

Политичари се множе као печурке.
Тамо гдје је труло.

✱

Ушао сам под кров владајуће партије
и тиме ријешио стамбено питање.

✱

Кад дилер дрогом пропјева у полицији,
он пјева, па растура.

✱

Здрав човијек има хиљаду жеља, а болестан само једну:
да побиједи на изборима.

✱

Предсједнику су потекле сузе кад је видио протесте
гладних демонстраната.
Није могао да их угуши.

✱

Грађанима који имају повјерења у наше правосуђе
није потребан правни лијек.
Треба им јача терапија.

✱

Судија не може сваки час да свира пенал.
Колико пара, толико музике.

✱

Храна коју једемо није безбједна.
Свако може да нам отме залогај из уста.

✱

О томе како сам излијечио логореју,
могу да вам причам до сјутра.

Ненад Ђорилић

УТАЈА ПОРАЗА : АФОРИЗМИ

(„Витез“, Београд, 2015)

✱

Не очекујте од мене боље резултате од претходника!
Ја бих био задовољан да узмем колико и он.

✱

А кад смо кренули да пропадамо, добро нам је кренуло.

✱

У Србији се не придаје много пажње модним трендовима.
Носи ко шта стигне!

✱

Турске серије су најдуже у Србији.
Једна је имала петсто епизода од по годину дана.

✱

Кад сиђу са власти, биће брзо заборављени.
Народ није злопамтило.

✱

У Србији иа највише слободних зидара.
Нигде се ништа не зида.

✱

Да ми није плате,
не знам од чега не бих могао да живим.

✱

Влада ће ускоро именовати повереника за пензионерска питања.
Главни кандидат за то место је Свети Петар.

✱

Спикери на државној телевизији имају сто врлина
и само једну ману.
Говорну.

✱

Смршао сам због љубавних проблема.
Волим да једем, али немам шта.

✱

Откад сам дошао на власт, радим 24 сата.
Мало ли је за две године!

✱

Ми не попуштамо под притисцима.
Немамо живаца да толико дуго чекамо.

✱

Постали смо порески рај.
За порезнике.

✱

Српска политичка сцена је дубоко подељена.
На мало глупе и мало умне.

ИЗ РУКОПИСА

Мирољуб Тодоровић: „Ожилиште 4“ (темпера на картону, 1969)

Стефан Теодор

ДИКТАТОРОВ ПОРТРЕТ

(из романа „ИСМОГООН“)

Ружна и окрутно прежвакана истина о корумпираним политичарима и гладном народу емитована на таласима Радио Олма пре три године пробудила ме само донекле или делимично а касније ме натерала да отворим очи, ипак требало ми је неколико сати да устанем и упутим се, (са отровним сазнањем да ништа не могу променити), према једној од оних кафана брлога у које свраћају очајници, и сад бих, не сумњам у то, био тамо да се није десила несрећа, велика несрећа...

Рачунам да је преостало мало времена пре него што ме одведу и сместе иза туробних зидова затворског комплекса у Скиту где ћу боравити следећих осам година или незнатно мање ако прихватим улогу покајника која ми и није толико блиска колико сулуда помисао да сам невин, јер је несрећна жртва, уклету губитник, бивши власник хотела Арка, Константин Турјак, бачен на мој стари, нерегистровани рено пет који није имао брисаче ни кочнице а била је ноћ и киша кад се све догађало и био сам мртав пијан и без возачке дозволе и без докумената и без евра у џепу а возио сам недопустиво споро због слабе видљивости и пијанства а посебно због делимично издуваних пнеуматика и оштећене папучице за гас, што се све заједно могло тумачити као низ олакшавајућих околности, међутим судија их је, користећи мени дотад непознату логику, преобратио у отежавајуће и без двоумљења ми изрекао најтежу казну притом се смејући у лице и мени и службеном адвокату, голобрадом младићу који је, такође уз осмех, покушавао да ме прогласи неурачунљивим, што није имало ефекта, јер био сам уредно

обријан и очешљан, истина одећа ми је била похабана и не тако чиста а на основу одеће се не може говорити о неурачунљивости тим пре што је судија пресекао мог невештог браниоца фаталном реченицом да сам ја, онако дотучен, урачунљивији и од адвоката и тужиоца, чак и од њега самог и коначно од власника некадашње издавачке куће *Слово*, Микела Рубе, гојазног милионера, чија ми улога није била јасна, јер округли дебељко је искључиво тражио људе од користи а од мене нико није имао користи последњих година а неће је ни имати наредних које ће почети ускоро кад дођу да ме одведу и сместе иза туробних...

Примећујем да су се ти људи, (несумњиво угледни и моћни), смејали мојој несрећи, као да се ради о безазленој децјој игри, што би се могло и тако посматрати, иако овакво сагледавање несреће можемо сматрати донекле округлим и бездушним, јер овде се ради о игри на живот и смрт која се отргне контроли и одвуче у бездан и снажније од мене, шта ли тек мене чека, не чека ме нико и ништа већ ја чекам да дођу, да покуцају или позвоне, да залупају на врата и одвуку ме у кавез као дивљу звер, иако можда ништа нисам урадио, бар ја тако мислим а сви остали мисле да сам убица, али шта остали могу знати о мени и како ме могу осуђивати и смејати ми се у лице не могу објаснити, осим ако је све ово игра коју треба прихватити као што деца прихватају игру, можда се треба смејати као што се они смеју ако и то не тумаче као непоштовање суда и затраже да се казна повећа.

Првобитно убеђење да су се сви уротили против мене, током суђења се уобличио у мрачну, (и бојим се, болесну), слику не само људи око мене, већ и јавности и човечанства које сам посматрао као хаотичну гомилу хладних и округлих робота који се играју са беспомоћном жртвом.

А сама судница није била онаква каквом сам је замишљао, била је много мања, као да су аматери у јефтиној позоришној представи преуредили обичну канцеларију у судницу. Судија је направио неколико грешака у излагању иако је био искусан, средовечан човек, (са безвољним ликом књижевног критичара који не верује ниједној својој речи), деловао ми је као неко ко први пут наступа у улози судије, ни његов хладни осмех, приликом изрицања пресуде, није могао да прикрије очигледну трему, то ме вређало, јер очекивао сам сурове и озбиљне професионалце а имао сам утисак да о мојој судбини одлучују слабићи, застарели работи који су одавно требали бити рециклира-

ни. Тужилац је, без сумње, научио неколико реченица напамет, са акцентом и дикцијом папагаја разочарао је и самог себе, такође и месна-то лице Микела Рубе у клупама за публику се искривило од разочарања. Само ми је адвокат био симпатичан, немоћни дечак је промашио тему говорећи о мојој неурачунљивости, након чега су се сви грохотом смејали, чак им је и он одговорио са осмехом а ја сам срдито устао и вриснуо да признајем злочин. Онда се десило оно што ми је опет пробудило сумњу да се неко игра са мном, наиме након изрицања пресуде судија је одлучио да ме пусти на слободу до извршења казне, уз обавезу да пријавим промену адресе, те да ми је забрањено напуштање територије Олма.

Како сам размишљао као очајник и био свестан да свака реч или одлука у таквом стању може бити погубна по мене, нисам коментарисао судијину одлуку да ме пусти без кауције такође нисам коментарисао његово образложење одлуке које је било не само преседан у судству већ и грубо кршење закона. Усудио се да каже да је обавештен да немам ни новца ни пријатеља који би положили кауцију, што је било тачно али исто тако дрско и недопустиво мешање у моју приватност ма колико је немао, најпосле је изјавио да жели на кратко да ослободи ионако недовољан буџет града Олма од терета паразита какав сам ја, након чега сам се једва усудио да погледам хладно лице господина Рубе, који је добро знао да су ми званичници Олма некада давно уручили највиша признања, те да је он од мојих књига зарадио први велики новац и истовремено престао да пише мале сладуњаве песме и почео да напредује у каријери, изобличава црте лица и уништава конкуренцију и сараднике а што је урадио и у мом случају овог момента кад је устао, споро и претеће вукући тешко тело, помислио сам да хоће да ми помогне, а опет, пре него што је пришао судији, било ми је јасно да је то помисао очајника који је изгубио све пријатеље и све наде, јер након дошаптавања и судијиног снисходљивог климања главом обавештен сам да ће моја слобода потрајати само седам дана.

Уобичајено је да судија устане након доношења пресуде, међутим то се није догодило, по некима од присутних због записничарке која је недопустиво споро сређивала папире а по другима зато што је судија био увређен и збуњен након мешања Микела Рубе, по мом мишљењу, (вероватно не мање погрешном од мишљења једне или друге групе - присутних), судија ни сам није знао шта га је спречило да устане, (што

је касније потврдио), а то што он није знао не можемо знати ни ми, (јер често нисмо спремни да прихватимо могућност да нас понекад изненаде дешавања која не можемо објаснити).

Десила се најпре загонетна тишина слична оној тишини коју - прибрани посматрач осети у трену кад нечије слабо тело постаје - лакше за тежину душе. Не могу да тврдим да су присутни били свесни тог тренутка, тим пре што сам код неких приметио видљиве знакове недостатка стрпљења а код судије укоченост, обамрлост или немоћ.

Себе сам затекао у стојећем положају а што је било недопустиво и мени самом чудно, затим сам лаким корацима пришао судији, оглушивши се не само о људске законе који су тако брижњиве исписивани, већ и о законе логике, (она понекад покаже немоћ иако смо је стварали као моћну и надамце забавну игру). Спустио сам поглед на мој похабани сако који је као и већина сакоа имао два џепа по један са леве и десне стране, они углавном нијесу имали функцију бар кад су у питању пристојни грађани а чиме се ја нисам могао похвалити, ја сам, - наиме, био обичан одрпанац и џепови мог сакоа били су деформисани од лименки пива, комада устајалог хлеба, прљавих и промрзлих руку, мањих боца са алкохолним пићима, комада пице умотаних у изгужвани папир, разних конзерви са рибом, месом, јетреном паштетом и слично.

Увукао сам руку у десни џеп и извадио неколико комадића хлеба и једно дугме и све то одмах вратио назад, затим сам из левог џепа извукао рачун за четврт хлеба и мали маргарин, уредно сам га пресавио пажљиво поклапајући ивице и вратио назад. Све сам ово радио како бих пронашао новчаник, знао сам да се налази у унутрашњем џепу али сам исто тако знао да је поцепан и стар, да су му углови искрзани, било ме је срам да га покажем па сам одуговлачећи и тражећи га на погрешним местима покушавао да добијем на времену, да се присетим каквог трика који би ми помогао да ружни новчаник покријем дланом и спустим га ниско тако да га нико не види, затим бих из њега извадио фотографију и новчаницу и показао их судији а због чега сам и устао и дошао на корак од њега већ помало узнемиреног или уплашеног.

Велибор Мухић

ГОСПОЋИЦА КСЕНИЈА

*Држим те крај срца,
нек те греје
моја крв!
(Јовић)*

Догађај је кад се неко боји да га не однесе ветар... Али, не трчите пред руду!...

Кад се бабица Мила појавила на вратима спаваће собе, газда Веља је отворио уста, спреман да поздрави наследника и одмах, ту, испред куће, испразни тешку кубуру. Варошани воле мушке наследнике.

– Прелепа госпођица! Као бомбоница је, свилена! – громко је објавила бабица, затворених очију, топећи у устима замишљен ратлук.

Али кубуре се не празне на госпођице...

Ксенија је, после, порасла, а варош се смањила. Ипак, имала је довољно места да игра школице, циглицом из опала амама, оног на ивици парка, а преко пута Хотела „Јевропа“.

Једног дана, док је као Андрићева Аска, дутонога као срна, носа бабураста и с флекуцама као од трња, скакутала, папучица и циглица се не споразумеше, Ксенија посрну и сломи чашицу на белом колону. Лепо осети како нешто прво чујно пуче па зазврја као зидни махагони сат у тетиној соби, онда, кад се покварио. (Тета се попела на столицу, села са сатом у Дуцин фијакер, одвезла се у Алексинач. Тета се вратила. Не плачи, рекла је, морала сам мајстору. Задржала сам се, мајстор је поправљао реку Моравицу!)...

Нога боли, тете, још, нема, бар да може да устане...

Наиђе Фабин, матичар.

– Не плачите, госпођице! Иха, шта сам ја колена разбио... хоп!...

Тета се, после, годинама љутила што ју је матичар покрио црвеним ћебетом, требало је оним памучним, с белим „коцкама“, што мирише на креч. И кад су то црвено-бело ћебе, пошто се увелико похабало, великодушно поклонили Циганки Магди, тета се још увек љутила... љут!... љут!... лепо се чуло, надаљину...

Ксенија се, после, задевојчила. Момци су, на корзоу, од Општине до „Српског краља“ викали за њом: „Госпођице“, а кад би се окренула, продужили би да певају: „из Тексаса, хоћемо ли таламбаза?!“ – песму која је тад оштро улазила у моду...

Отац је прво продао воскарску радњу, па је, онда, умро. Остале су она и тета. Не плачи, рекла је стара тета, шта нам се може више десити?! Све што дође, може бити само боље, не плачи, тета се, затим, шлогирала...

Изгорела је шума... Нагорео је Хотел „Сокоград“, варнице су лете, чак, до Хотела „Јевропе“... Река је променила корито... померила се према Ртњу... ослободила десно крило за Сокобањско море... Птице су почеле заобилазити наше крајеве, праве птице, а почеле су да долећу чудне птице с два репа, сачувајбоже!...

Госпођица је, најзад, постала седа... Седела је крај тетине постеље и читала јој течина писма из Беча. Тамо је теча учио музику. Анданте. Корона. Апасионата. Фуга. Виваче. Крешендо... Тад је већ увелико радила као чиновница у архиви, хај!... кад је то, икад, било?!... и хтела је да тета оздрави. Лудирала се, смејала се (тету да насмеје) „течком бечки“, па, онда, оном, што је тету нарочито развеселаваало, да је теча „становоао у Штраусу, носио одело на штрасе и свирао у штрафту“! Једном се тета толико засмеја да се и одшлогира! Једноставно, кошчица која јој је била запела у грлу, излетела је напоље... фију!... шчи...!

– Моја госпођице, ја оздравих! – рекла је стара тета, нимало не заплићући језиком, а цео барен кромпир слисти за ручак и искапи на прстак вина.

И увек то – госпођице, госпођице... Читавог живота...

– Дobar дан, госпођице Ксенија! Нешто сте поранили!...

– О, госпођице Ксенија, нешто смо окаснили!...

– Свратите у архиву, испод степеништа, нек вам акт заведе госпођица...

– Протокол води госпођица Ксенија...

Кад је тета, у најбољем здрављу, умрла, сви су, госпођици, у вароши, прилазили.

– Жао нам је, госпођице Ксенија...

– Примите, госпођице...

А неки нису ни толико. Рекли би, само: госпођице, гђице!...

Зима, у нагорелој пећи пуцкетају стара акта, у архиви топло, у вароши снег, госпођица Ксенија седи на излизаном чојаном јастуку, подне, негде, у вароши, мукло пада нека даска, заведено под бројем... номер, дне, шкрипе два пута споредна затворска врата, смењује се затворски чувар, па опет ништа, само се чује како напољу веје и веје снег док затвореници, у хору, пригушено певају, она мало пише, мало дрема, јединица је као брег, нула... два размакнута полу-Месеца, пијани Цоле пева „Седамдесет и два дана“, после ће свратити у библиотеку да промени књигу за читање, дани споро пролазе, тек је уторак, истругане пете зебу, смола сврби у увету...

Одједном, госпођица Ксенија лепо виде како неко протури испод врата плав коверат! Устане, узме га. Чврстим рукописом њено име и презиме. Чита. Не верује. Ко то збија шалу?! Зар тако, испод врата?! Отвори писмо. Без потписа. Ипак чита:

„Љубљена Дево,

Кад срцем заигра топло лето, у зиму, тад свуд, око нас је лед, ја мислим на Тебе, моја Дево, срећан сам што имам цвет. И ветри, хладни, кад покосе витице, смеђе, снова, лажних, желећи Тебе, Госпођице, ја, срећан, јесам што мој је свет. И кад се наша срца споје у мај, у сјајан загрљај, алејама љубави што заљубљене воде, ја бићу, Госпођице, срећан, знај.

Твој Ромео.“

Госпођица Ксенија обриса изненадну сузу. Сладак бол, заигра јој испод груди. Као да јој неко посипа срце ружиним шећером. Класична љубав захтева класичну причу. Па опет настави да чита љубавно писмо анонимног Ромеа. „Љубљена Дево... “ Па опет... Па испочетка... Па наново... Па још једаред... Да ко броји, била би...

– Госпођице Ксенија!... Госпођице!... Побогу?!... Говорим вам већ пола сата! – викао је изнад њене главе Станислав Сп. Масација, из катастра. – Дајте ми предмет број...

Два дана касније уђе у архиву Цафер.

– Госпођице Ксенија, зове вас Г. Г.

Стала је пред њега.

– Госпођице Ксенија, имам једно писмо за вас, помешало ми се у мојој пошти – рече Г.Г., а она поцрвене...

Оно, оно... шта би друго!...

Кад се, као миш, врати у архиву, тихо навуче масну резу на тешка врата. Убаци свежањ пожутелих старих аката у пећ, у „краљицу пећи“, купљену у Пећи, а допремљену из Шапца, прво бродом, па возом, па аутобусом. Отвори писмо.

– Он, ко би други! – рече, нарочито гласно, па у себи, па још једном, баш гласно...

„Мила Дево,

Што год је више тужних дана, без тебе, Госпођице, Сунца, тог, све више патим што си сама, што не пригрлиш на груд Ромео свог... И у судњи дан, на смак целог света, кад, знаће се, тачно, ко прав је, а ко крив, ми, шетаћемо, загрљени, љубљена Дево, у вечну вечност где Амор је жив. Нећемо знати, тад, за трулеж овог света где све пролази уз брз крет, живећемо, срећни, између планета, поштована Госпођице, писаћу опет!

Свагда твој Ромео.”

Онда су они разбили прозор. И гађали је кроз решетке тешким грудвама да виде хоће ли се померити.

– Јесте ли живи, госпођице?!...

– Госпођице, шта се с вама дешава?!...

– Зашто се закључавате, госпођице Ксенија?!...

– Тако вам Бога, померите се!...

– Ох, већ смо помислили да сте прошли као ваша тета!...

Сатима је, могла, да седи крај прозора, у оној соби што гледа право према планини Р. и да размишља, дубоко. У фотељи и заспи. Хр... хр... и готово. Пробуди се, усред ноћи, планина Р. се не види због мрака, чује зимске петле како поју, једва чека да сване, да опет, можда, добије писмо...

И доби га, ДОБИ... Морала је, лично, по вејавици (а умеју да буду страшне вејавице у С.) да оде у пошту. Стигло је на пост рестант. Штамбиљ, варошки.

„Бајна Дево,
И јесен стиже, гле, маглен вео...”

Ту госпођица Ксенија застаде. Откуд јесен кад је сад зима?!... Боже, све је помешао! Дешава се, то, заљубљенима!

„...Маглен вео од наших дана ствара белу таму...”

Како је то дивно рекао! Он мора да је песник! Нико други, него песник!

„...Ја те желим, Дево, предивну и саму, да поделимо скупа један живот цео. Ал' Тебе нема, вај, и у тренут овај, док иштем Твог мајског лица сјај, кроз моје сердце тече мутна Сена..”

Госпођица Ксенија се намршти. Сена?! СЕНА!... Лепо се наљути. Сена?! Образи јој букнуше. Каква Сена кад треба река М.! Пође у библиотеку. Узе књигу. Врати се. Убаци у "кљун" кнедлу, кашику слатке презле и попи шољицу компота од сувих шљива. Отвори и поче да чита... Ох, какав је, то, ударац био! Какав страشان удар!...

Та књига... књига коју је она управо читала... из те књиге... из ње је... њен Ромео... преписивао она писма!... Пре-пи-си-ва-о... ао... оооооо... Јао!...

Паде госпођица Ксенија у фотељу. Фотеља се заљуља па се и преврну а с њом и сама госпођица се простре по шареном тетином ћилиму. Формално ћирилско слово Ж. Најзад, паде госпођица Ксенија и у постељу. Читава варош сазнаде за њену болест. Дознадоше, варошани и за писма. Почеше је обилазити, доносити понуде. Ко крушку, ко дуњу, понеко и теглу с туршијом, венац сувих паприка или главицу белог лука. По васцели дан, варошани су, парадно обучени, тихим, смерним ходом, газили надалеко чувен пироћански тетин ћилим, сажаљевали госпођицу, питали се, забринуто, ко би могао поправити настало ужасно стање у које је ова добра душа запала без имало кривице а, само, у пустој жељи да буде вољена, бар, један једини пут у животу!...

Свакако, решење загонетке, држао је, ко би други, него Ромео!...

Дође и пролеће, процветаше брескве и кајсије, али од Ромеа и његове љубави ни трага ни гласа. Зује радосне пчелице око плавих, бе-

лих и румених цветова. Варошки голубови кокошари изводе младе и уче их да летуцају око кровова Општине, али не иде, голупчићи су тешки јер су прегојени па често лупају грудима о варошку калдрму. Мала деца у даљини пуштају змаја. Река М. тече. Пауци, домаћи, морају, даноноћно да плету свиленкасте и сјајне као сребро нити јер их пролећни лахор односи у неповрат и слаже у нечији дубок џеп. Све се запослило, све је у брзом животном покрету и лудом замаху... само госпођица Ксенија једнако лежи на великом узглављу, не може ни чаја с лимуном, ни компота са шљивама, не може, ништа... не може, богме, више, ни да живи...

Ноћу га сања! Крупног, озбиљног, с благим осмехом, с лептиром на рамену. Као, прилази јој и клечи на тетином ћилиму, моли опроштај. Она, тад као тета, прискочи и тражи да се изују ципеле, путеви су расквашени...

– Блато је свуд око нас – каже тета.

Лептир... Па се пробуди. Свећа. Само празан тетин ћилим, прљав од многобројних стопа варошана. И опет петли. Седам петлова до јутра... Лептир с рамена одлети... Па се пробуди... Јутром, црвен орах мукло бије у стакло прстима голе гране. Госпођица Ксенија тешко дише, плаши се да ветар не утрчи у собу. Шта би, онда?! Како би се, јадница, одбранила?! Тај ветар је веома снажан у пролеће. Он односи старе жене, кад зажели...

Умрла је крајем априла, двадесетпетог дана. Брзо. Као што су сви очекивали. Брзо је и сахранише. И заборавише, не спорије...

Варошани се, као на знак, листом окренуше новом лету и новим догађајима...

Неке чудне птице с два репа, летеле су изнад вароши и људи су их читав дан ловили широким мрежама. Једни су говорили да су те птице из Африке, други су се смејали говорећи да такве птице уопште ни не постоје. А месо су сви јели иако је било кисело и масно.

После лета, птице отперјаше, а привуче се јесен, само је река, иста, текла... слап-по-слап... Мо-ра-ви-ца...

Једног дана, окупише се неки варошани на веранди, код генерала у пензији Тасића. Играли су карата и зобали грожђе с лозе која се спуштала и висила са свих страна око њихових угланцаних ћела. Главни главоња, па апотекар Јоковић, Тикица, Тома Сима, Станислав Сп. Масација, господин Ноле, неки Х. П., па носилац затворске униформе,

најзад и неки путник на путу у Бугарску, с рибом у торби и тојагом. Играли су „дебеле свиње”. „Свиња” је, најчешће, испадао генерал.

Негде пред подне, сунце се, некако, изнад Јаниора, проби између облака и осветли стаклену веранду. Призор беше као на позорници, а присутни као глумци. Сјајна светлост обасја играче да неки чак и болно зажмурише. Одједном, као да га је неко боцнуо, одоздо, генерал Та-сић нагло поскочи и, без „пардона”, тресну своју сабљу на сто, ваздух затрепери, грожђе залепрша, чаше попадаше, Озрен одјекну, река хукну.

– Е, да вам откријем једну тајну – рече им – она писма госпођици Ксенији, писао сам, ја!... Шта кажете, господо?!... Зар нисам подлац?! Е, па, сад... Никад није касно!... Мало сте чекали, али, исплатило се! Важно је да се откриће не загуби и, подразумева се, семе не падне на погодно тле и други однесе незаслужену награду! Ја толико! Уосталом, господо, ту вам... У ствари, кад сам...

До вечери је тако причао... Сви су се смејали. Главни главоња лично уштину генерала за дебело месо назвавши га лопужом.

– Ти си већа лопужа од мене, већа! – биле су његове речи...

А мог ти генерала, још исте ноћи, удари једна „капљица”, посред темена, ни „а” није рекао. Закопрца се на веранди, испод фењера, сабља га сама поклопи... Ту сабљу главни главоња запакова у коверат и остави да се кисели у архиви...

После су умирали други варошани. Умре и трговац Тома Сима, остаде, завидан низ година, затворена његова црвена радња. Пре смрти, зовне он главног главоњу. Рече да је он писао она писма госпођици Ксенији.

Г. Г. се, само, насмеја. Иронично. Ништа не рече... Ко је писао она писма?.. Ништа се не зна...

Неки варошани су говорили да је све, то, с писмима. госпођица Ксенија сама измислила.

– Каква писма?! – говорили су. – Све је то као оне птице с два репа, дакле, немогуће!...

Ипак, такве птице више никад нису летеле изад вароши, ако је то уопште важно, већ оне старе, обичне, с једним репом, с два батака, позади, које су се, на срећу, опет вратиле... у варошки јеловник.

Зоран Спасојевић

КРАТКЕ ПРИЧЕ

ВИДИК

Господин Петровић већ тридесет година живи сам и по том питању не би ништа мењао.

Господин Петровић тридесет година тражи добар посао и труди се да одржи позитиван поглед.

Господин Петровић тридесет година ноћу пуши у кревету и користи исти душек на надувавање.

Господин Петровић је за тридесет година успео да набави тридесет књига куvara.

Господин Петровић једе над судопером. За тридесет година променио их је пет. Са ове нове, убеђен је, пружа се најлепши видик.

ЧОВЕК КОЈИ СЕ НЕ ДА

Овај нови човек кога су посадили овде на тргу, примио се. Упркос асфалу, бетону и челику расте и развија се. Ма, разбија све живо око себе: обратите пажњу на пукотину у бетонској клупи. Погледајте га, једини је усправан у читавом блоку. Кад стојите поред њега, осећа се струјање енергије.

Ако вам се учини да је дошло до пропасти света, само помислите на овог човека.

ПУТОКАЗ

У Париз сам стигао предвече. Нисам имао никаквих обавеза. И шта ћу, куд ћу – него у куплерај.

Изашао сам из хотела и кренуо насумице на једну страну, решен да неког упитам за пут. Долази ми у сусрет елегантна старија госпођа са псетанцетом. По савету пријатеља обраћам се на француском: „Извините госпођо, да ли знате где је куплерај?“ Она ме одмери од главе до пете и рече: „Знам“. И продужи.

Зауоставим једног пролазника и преформулишем питање: „Извините господине, можете ли ми показати како да се домогнем куплераја?“

„Наравно, господине. Идите овом улицом. Када дођете до краја, видећете споменик са једним идиотом на коњу. Скрените лево и прва улица десно“.

ЧИМЕ СЕ БАВИМ

Волим да се возим јавним градским превозом. Због тога готово никад не возим кола у граду. Избегавам и такси, ако могу. Некад користим аутобус, некад трамвај. Највише волим метро око шест сати по подне. Метро с невероватном количином људи у њима, с гроздовима људи. Онако, згужваних и знојавих. Само врата се затварају по пет минута. Враћамо се с посла. Идемо кући достојанствено: како приличи људима. Један другоме на глави.

ДАМА СА ПСЕТАНЦЕТОМ

Једном сам тако шетајући парком срео даму са псетанцетом у наручју.

„Добар дан“, рекох. „Срећан пас.“

„Парализован је, господине“, рече дама и пригрли псетанце.

Душан Стојковић

ПЕСМЕ

ИГРАЧ

јездик и уметник у гладовању
на истој отрцаној жици

суши се прљав крвав веш
над отвореним крезубим
устима
орадошћене земље

палаца ватричак
шиба ваздух
гнезди се водомар

кап на искап
о лед оглед
да и да и поред коњића у сени

јелечкиње барјачкиње
ко пре допре до клин чорбе
ексер му на језику

зањихана алава тела
гладна празнина појела

играчка плачка

ИНСЕКТ

грегоре већ једном навуци
стармале те папуче
ослони се на (тро)кут
праха и огризака препун

не видиш ли муцавче
муњевити сев
скара(д)беја у свим
правивицама истоочно

не осећаш ли како
душа осећајно трули
док тело прецветава
у мемли подојеног ваздуха

ухвати се једном већ
за рукохват бесног трамваја
што змијски плази
у загрцнуту ноћ

отворена је твоја гробница
у којој те фирмозвер
упорно и сладострасно печати
кано још један подбули д(л)ан

ИКОНА

нахерена на зид цркве
оддетелог цркнutoг крова

ико на прозору
нико на палуби брода
сиренама тромим изуједаног

и ко на то да се осврне
и(с)кон и сам рђе попут
онемелог сопства

и ко она што спи
у ботичелијевској шкољци
уврнутих усмина

и ко он умрвљен мравоједским
доследним мравињањима
мрмљањем мракогледа

и коња узвикну
обезглављени војак коме је
закотрљана глава притезала
ореол
попутнине по/ пут
за сваког орлића (с)лет

ЈА

у пукотини / у прасккоотлини
на усни неба
у уху дремљиве тишине

спљоштеним речима
жмиркаво прскам
отежали свет

у чаши празнине
збрао се пелуд
слаткасте смрти

на тацни преврнуте судбине
разроке руке
којима сам те грлио / давио

док те усркаваше она
што касни и када прерано
приспе
а жури неславно жури

и када пожурје
помрле на журки
након претпоследњег блуђења

ја/ја смрти
којима се куцамо о живот
којима се куцамо о смрт

Александар Баљак

АФОРИЗМИ

✱

Стари Грци и стари Римљани су у ствари били стари Словени,
али историја их није препознала
јер сви стари људи личе једни на друге.

✱

Кроз тријумфалну капију пролазимо спуштених гаћа
како би наш победнички марш дуже трајао.

✱

Сви смо једном ногом у гробу.
Увежбавамо нову кореографију.

✱

И даље ћемо савијати кичму пред силницима,
али никоме нећемо дозволити да нас понижава!

✱

Ако им без отпора препустимо Косово и Метохију, остале делове
Србије узеће нам под знатно повољнијим условима.

✱

Сада сте Бошњаци!?
А како сте се раније крстили?

Како ословљавати Албанца који се понаша као Шиптар?

Под старе дане сетио се да је Црногорац, али никад није касно
да се не буде Србин.

Они који са нама испирају уста имају гадан задах.

Ако је премијер први међу једнакима, то значи да у влади
нема горег од њега.

Он би све своје противнике најрадије обесио на Теразијама.
Воли транспарентност у раду.

Он би продао и рођену мајку, из чега се види
колико су закони тржишта сурови.

Он сваки пут каже да су два и два четири.
Какав крвожедни опсесивац!

Истина прва страда у рату.
Као винска чаша у кафанској тучи.

Ми убијамо њих, они убијају нас. Реч је, дакле, о два потпуно
супротстављена концепта живота.

Милан Бештић

АФОРИЗМИ

✱

Љубав само једном покуца на врата,
међутим, врата нису једина грађевинска столарија.

✱

Ја, члан Главног одбора, и даље бих возио југо,
али тај модел ауди не производи.

✱

Какво нам је образовање?
Памет да ти стане!

✱

Самоубиство – кривица по командној одговорности.

✱

Од сутра сам сликар. Кажу да ће то бити
право освежење за књижевност.
Хоће, илустроваћу своје књиге!

✱

Имовина ће вам отићи на добош.
Кожа нека се стрпи!

✱

Политичари гледају само своје интересе.
То сам сазнао од једног сатиричара.

✱

Благонаклони метак оставља излазну рану.

✱

Ја доктор наука!? Шта си онда ти,
боље ме не вуци за језик!

✱

Важно је да је мушкарац према мени нежан и осећајан,
а да ли вози мерцедес или порше, мени је свеједно.

✱

Док дланом о длан, прођоше године.
Требало је да размислимо чему аплаудирамо.

✱

Ако бурек може да буде са *ништа*,
зашто онда сумњати у *creatio ex nihilo*!?

✱

И роди сина Емануила.
Буцко, буцко! Пу, пу, пу!

✱

Нисам имао утисак да смо се разумели.
Сада имам утисак да се не разумемо.
Боље имати него немати.

Момчило Михајловић

АФОРИЗМИ

✱

Србија је лидер у региону.
Мада и остале земље из региона рапидно пропадају.

✱

Макроекономска ситуација у земљи је микроекономска.

✱

Ухапшен дилер јер је продавао хероин без царинске декларације.

✱

Испоштујте вољу народа, обећали сте.
А после три дана, народ ће вам доћи на парастос.

✱

А не, то не долази у обзир, то је наша светиња.
А светиње, само за кеш.

✱

Страни инвеститори улажу у пиротски качкаваљ.
Заузврат, влада ће им поклонити Пирот.

✱

Злонамерно је називају силиконском саветницом.
Њене груди су потпуно природне, што може да подврди
и неколико министара.

✱

Полицајци су имигрантима одузели новац.
Тиме су имигранти и званично уведени у правни систем
земље домаћина.

✱

Министар у срећној вези са проститутком.
Секс није био пресудан, зближили их исти погледи на свет.

✱

Ово му је већ трећи посланички мандат.
Он је вишеструки повратник.

✱

Када је видела до кога је стигла, истрага је далеко одмакла.

✱

Рупа на тротоару ће бити закрпљена пре рока,
јер фасада тек што није пала.

✱

Неопходно је свакога дана појести бар по једну јабуку, како бисте
се очистили од отрова које сте у организам унели конзумирањем
јабука.

✱

Из срца Шумадије, органски гајена на традиционалан начин,
без адитива и конзерванса – Бакина папаја!

ПРЕВЕДЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Мирољуб Тодоровић: „Ожилиште 5“ (темпера на картону, 1969)

Асрор Алајоров

(Асрор Аллаёров, Asror Allayorov, Узбекистан)

ОНДА КАД САМ ТЕ СРЕО **(The time, when I met you)**

Онда кад сам те упознао
Родио сам се опет.
Живео сам беживотно
Док те нисам срео.
Онда кад сам те упознао,
Заиста,
Освестио сам се,
Јео,
Пио.
Све је било бескорисно,
Желео сам више да живим.
Онда када сам те упознао
Опет,
Јачи,
Храбрији.
Онда сам кад те упознао,
Мисли су ми биле помешане са бригом.
Дисао сам потпуно.
Онда кад сам те упознао
Погнуте главе
Мој дух се уздигао у небо,

Није било говора о сјају у очима
Јер божанске враџбине
Реметиле су срце,
Тај осећај као да је свет вечан.
Одједном,
Срео сам
Гробље.

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

Олфа Дрид

(وليف, Olfad Drid, Тунис)
(ديرد ؤفلأ)

ЖЕНЕ

(Wo--men)

Ми смо удице
& и рибе
Хипнотизери смо
& и монополисти
Упаљачи смо
& и лупежи
Цвеће смо
& и трње
Звери смо
& и укротитељи
Кривци смо
& и жртве
Аутентичне смо
& и романтичне
Много тражимо
& и пуне смо разумевања
Пристапачне смо
& и недодирљиве
Неозбиљне смо
& и озбиљне
Глумице смо

& и режисери
Сањалице смо
& и похоте
Анђели смо
& и вештице
Узгајивачи смо
& и ваши храниоци
Јастук смо
& и ваш душек
Главобоља смо
& и ваш лек
Ваш бол
& и највећа добит
Мрднемо телом
& и ломимо вам срца
Морски смо таласи
& и ваше пећине
Ваше смо убице
& и ваши исцелитељи
Кувари вашег ума
& и ваша кинеска књига.
Међу нама
паметна & и будала
досадна & и кул
сладак мед
& и упијач новца
неподношљиво закерало
& и ђаво
читаач мисли
& и мудри вођа...
Ваше лутке можемо бити,
ваше лопте
или непробојни зидови.
Похвала је наш доказ

да распознајете стазу у нашем лавиринту.
Ако нам сломите срце,
брзо ћете пропасти...
Ми смо жене од А до Ш
Као што наше име каже,
ви сте у нама.
У нашим рукама хоћете да будете
за кратко време а онда да побегнете...

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

Адријана Истрефи
(Adriana Istrefi, Албанија)

СКЛУПЧАЈ СЕ У СЕБИ **(Cell within yourself)**

Кроз таму крвари траг
На кревету у ћелији 7
Два стара крста
На поду испљувак од хране
Светло избија из чипова
Монашких прозора.

Удахни јецаје и хлад
Док тежина не постане лист
Неко управља струјама
Можда дух без мере

Окрени свецу који клања
Моју велику сенку
Док чиста осећања остају нетакнута
Рођена у честицама песка

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

А. А. Јантагвај / Амину Алију
(А. А. Yantagwaye / Aminu Aliyu, Нигерија)

СРЕБРНИ ТАЊИР **(Silver plate)**

У мом дому
Изгубили смо стазу кише
Питали смо
За склониште
На небу...
Да лечимо наша убола срца
Од морских коприва
Док сунце
Наш једини прозор
Нема више енергије
И напретка
Али када ће сунце
Бити прекривено
Да одмори наше усне
И осуши наше биљке?
Да ли постоји неки ружан рат
Већи од борбе за будућим јелом
У сребрном тањиру?
Подвлађивање
Има чудну текстуру
Не би требало да смо принуђени

Јер то не доноси медаљу
Већ оставља
Човека у расцепу
Ако само седимо
И посматрамо како фарма
Умире са својим изгледом
Земља ће остати само утроба
Све ће се прекинути
Чак иако прогута укус кише.

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

Лилиан Дипасупал Кунимаса
(Lilian Dipasupal Kunimasa, Филипини)

**ХУМАНЕ НЕПРИЛИКЕ У БУДУЋЕМ
ЖИВОТУ ДЕТЕТА**
**(Humanity's plight in the future world
of a child's heart)**

Таласи са Марса ударају о обалу,
Паклени ветрови нанели су још плиме и осеке.
Створења су се побунила против природе.
Гнев пакла по целој земљи зри,
Шта постаје будућност људске врсте?

Где је нестало светло за којим жудим?
Зашто је тама ослепела мој вид?
Када је моја моћ почела да поседује правду?
Ко је довољно храбар да се бори?
Како би се људска врста могла ослободити своје неприлике?

Ваздух испуњен сумпором и аромом ироније
Ништа осим последице хаоса
Угљенисано дрвеће нема зеленила ни црвенила
Земља прекривена осушеном крвљу коју је испустила
Нема птица које певају, нема крзна која штрчи
Само мрави, бубашвабе и пацови што се хране месом које трули

Дете ће увек трчати и играти се радосно
Дете са свим правима да ужива у животу
У дечијим рукама живот је играчка
Са њиховим сновима и знањем које улажу
Пустите нас онда да штитимо, а не уништавамо

Колико је лепо то што сви имамо срце детета
Када покушавамо да откријемо, створимо са страшћу
Где су сви једнаки, нико не мора бити повређен
Срце које верује, поштује и испуњено саосећањем

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

Таимир Молик

(তৈমুর মল্লিক, Taimir Mollik, Бангладеш)

ЈА САМ СИРОМАШАН

(I'm poor)

Ја сам сиромашан,
Не терај ме да те повредим.
Не ударај ме у груди.
Зашто се стидиш?
Погледај, небо је увредило
облаке који стоје.
Погледај,
напустило је морску росу.
Бића су изгубљена
зато што је хуманост мртва.
Колико простора имам у друштву?
Ја не мислим о себи,
Свет мисли о мени.
Твоје мисли, такође,
Као кораци са златним ципелама.
Нарицања и разарања
у рукама које ме
неће уништити.
Ако ти будеш уништен,
то је остатак врсте
после свега.

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

Едвин Моманџи

(Edwin Momanyi, Кенија)

О ЖИВОТУ **(About life)**

Покушавајући да гледам живот изнутра
Не могу да га разумем
Не могу да га поредим ни са чим
Живот је најгора ствар
Којом сам стално заузет
Још увек је живот исти
Тако тежак и оштар
Ја се само смејем
Док прави бол боли
Никад не одустај мој је мото
Морам прихватити чињеницу
Да је живот понекад добар и лош
Неке ствари у животу се никада неће вратити
Нити ће икада доћи опет
Одговор је у суочавању се животом

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

Саида Нјем

(সাইদা নাজিম, Saida Nyeem, Бангладеш)

СУДБИНА **(Fate)**

На твој лицу
светлост и сенка се играју.
Дубоко унутра моје срце игра,
као птица у крошњама дрвећа.
Тако те осећам сваки пут.
Никада ово нисам исказала речима.
Тишина је постала део истине.
Сенка сна.
У твој погледу је боја.
Бескрајна радост твог покрета
Коју симфонија радости прати.
Не могу дуже да те виђам
Зато што ствари губе свој смисао.
Целог живота надала сам се
И плашила.

Превела с енглеског: Ирена Мирјанић

Улјана Паскалева

(Уляна Паскалева, Бугарска)

ПЕСМЕ

СЕМЕНА ЧИСТОГ ОГЊА

Ембрион сам у скуту облака,
данас су топлији од очевог огњишта,
над њима се њише двострука дуга и грли ме.
Созерцавам унутрашње крвоточне судове
Галаксије и маглине Премевања –
оне сеју семена чистог огња Б р а м а н а ...

КАДА ГОСПОД РАЗЛИВА ВОДЕ ПО НОВЕМБАРСКИМ АКВАРЕЛИМА

Данас планина има много ногу,
креће се на прстима, бледо плаво јој се
прелива у плаветнило неба,
милује га, слива се са њим као
беба на мајчиним грудима, као вода,
разливена преко блаженог цртежа
Господа – сладостно протегнута
огромна древна мачка у новембарској
обојеној измаглици. Очи ми усхићено
пију благодат и тиха мала песма
носи ме о н о с т р а н о од Премевања.

АЛХЕМИЈСКА СВАДБА ЛЕТА

Река је невеста, што је повела за руке
безброј одојчади (рођених
превремено)
младожењи-океану – за алхемијску
свадбу и за благу смрт.
Небо је венчани прстен
претходних врелина,
звезде – воштанице за опраштање,
зрикавци – девери, лишће на
дрвећу су златни пендари⁵
невесте, који чезну да постану
блато, и прст и глина у рукама
Грнчара, а ја сам бамбусово стабло,
које просто тихо дише.

ВРХОВИ КРИЈУ ОБЛИКЕ ЖЕНЕ АТЛАНТА

Ветар је заљубљени мушкарац, који грли
овалне превоје врхова –
меке форме жене атланта, са надом
да пробуди женственост. Узалуд,
узалуд је, хиљадама година она је
Једно са планином и Дух...
Издазак је – еманације Сунца.
спиралних облика са бојом дуге, пулсирајући се
сакупљају у мојим очима и продужавају трепавице
до бескрајних нотних линја, по којима

⁵ Пендари су висећи украс у облику нанизаног новца који су носиле девојке у Бугарској. Такође пендара је велики златник од пет наполеона.

ангелогласна музика долази до реке
грчевито, реч је огањ и смирује се –
мачка Бастет⁶ је у миру на облацима –
утроба за Сједињење са Творцем.

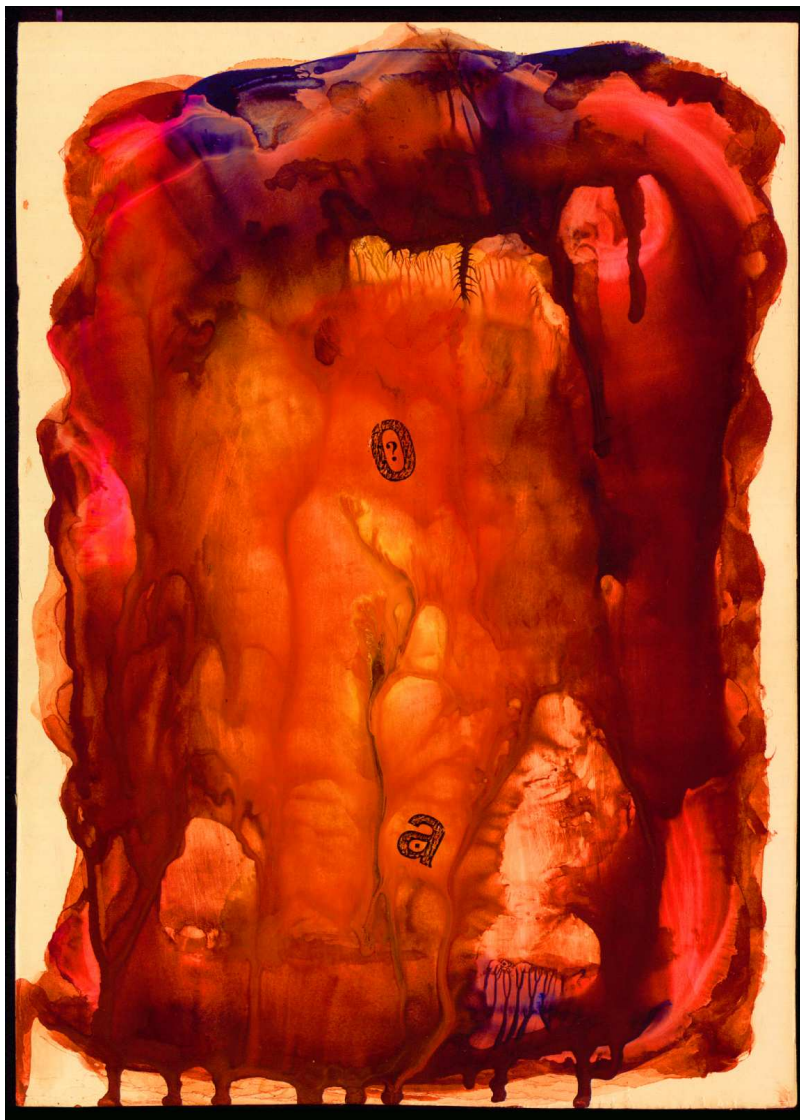
СОЗЕРЦАВАЊЕ ИЗМЕЂУ ДВА ГУТЉАЈА ВАЗДУХА

У плаветном пространству
међу пливајућим мислима
и дубоким удисајима
нежне ноте полако ме
р
а
з
л
и
в
а
ј
у
у мале водене молекуле...
Атоми су ми ноте-ембриони,
речи – несавршене
и излишне, и сазнајем –
само Бог је опипљив између
два дубока удисаја...

Превео с бугарског: Милан С. Димитријевић

⁶ Бастет је староегипатска богиња-мачка, соларно божанство и богиња рата.

АУТОРИ

Мирољуб Тодоровић: „Ожилиште 2“ (темпера на картону, 1969)

Алајоров Асрор (Asror Allayorov) – Рођен је 1986. године у Узбекистану. Уредник часописа „Daryo“ и „Sharq Dunyosi“. Сада је студент на Бангалор Универзитету (Индија). Објавио збирку кратких прича *A Decision* (Одлука) у Сједињеним Америчким Државама (2014). Књига је преведена на јапански (преводио Норио Саито), а приче су појединачно превеђене у Шпанији, Аргентини и Казахстану. Добитник неколико значајних награда и признања у Индији („Sahitya Sree“, «Shan-E-Adab»). Песме су му превеђене и објављиване у Индији, Италији, Бангладешу и другим земљама. Ово су први преводи његових стихова на српском.

Ангелов Ангел – Рођен је 1947. у Ловечу (Бугарска). Професор Симфонијске оркестрације. Доктор наука са две одбрањене дисертације. Има три самосталне збирке песама и четири књиге, међу којима *Тајна књига Нових богомила* (2004, Кибеа).

Апро Данијел – Рођен 1985. у Бетанији. Двоструки мастер политичких наука. Аутор романа *Телепатација* (2015) и збирке жанровски хибридних прича *Реборнео* (2015). Награђиван на Нушићијади за сатиричну причу *Игра сферних облика* (2013), као и на Доситејејевом златном перу (2015) за путопис *Аутостоперски водич кроз Борнео – Божић на острву које мирише на цимет*. Објављује кратке приче у зборницима и књижевној периодици. Од 2006. године, сарадник више дневних листова и интернет портала. Учесник домаћих и међународних новинарских пројеката у сарадњи са организацијама из Србије, Хрватске, Босне и Херцеговине, Индонезије, Тајланда, Немачке, Велике Британије, Белгије, Чешке.

Арбутина В. Петар – Рођен у Титовом Ужицу 1968. Књижевник и књижевни критичар. Објавио књиге: *Папирус у театру сенки* (приче – награда Ђамил Сијарић) (1995) и *Приче са источне стране* (колумне – огледи) (2000.), *Највиша тачка реке* (критике – записи) (2014). Више пута је награђиван за прозу наградама; *Милутин Ускоковић*, *Ђамил Сијарић*, *Српско перо*, *Лаза Лазаревић...* Био уредник за књижевну критику у часопису *Књижевна реч*, за књижевну критику и есејистику у *Књижевним новинама*. У протекле

две деценије био члан редакција и уредник у часописима; *Улазница, Сент, Мостови, Зенит...* Радио као главни уредник у Графичком атељеу *Дерета* из Београда (2005–2009), у Службеном гласнику радио је на местима; Шеф редакције часописа (2009–2011), Извршни директор издаваштва (2010–2012), Уредник (2013–2015), директор Сектора за издавање књига (2015-). Као уредник и редактор до сада је потписао више од 300 књига. Објавио преко 200 библиографских јединица: есеја, прича и књижевних критика у домаћим и страним часописима. Приче и есеји превођени су му на енглески, немачки, мађарски, бугарски, француски и словеначки језик. Живи и ради у Београду.

Баљак Александар – Рођен је 1954. у Црвенки. Објавио је пет књига афоризама: *Убедили сте бога у мени* (1982), *У границама демократије* (1988), *Крвави провод* (1995), *Сумњиво окупљање речи* (2000), *Рат је први почео* (2007). Приредио је две антологије српског сатиричног афоризма: *Историја афокалипсе* (1987), *Век афоризма* (2000). Заступљен је у више домаћих и страних антологија. Добитник је бројних награда за сатиру. Превођен је на више језика. Живи и ради у Београду.

Берић Миладин – Рођен је 1962. године. Објављене књиге: *Корак рађене корњаче* (поезија, 1998); *Свитац у огледалу* (поезија, 2001); *Јутро на Задушнице* (поезија, 2002); *Лаку ноћ пропали студенти* (сатира, 2003); *Ловци на сјенке* (са Живком Вујићем и Дарком Самарцићем – афоризми, 2003); *Четворобој* (са Живком Вујићем, Слободаном Јанковићем и Гораном Кљајићем – сатира, 2004); *Једном у заувјек и даље* (поезија, 2005); *Приче из Педоније* (сатира, 2007); *Од конца до гајтана* (сатирична поезија, 2008), *На дан Светог Трифуна* (поезија, 2008), *На европском пруту* (2009), *Часовник који враћа вријеме* (2010), *Кад бисер одбаци шкољку* (2011), *Хага о Србима* (2012), *Звона у вјетру* (2012), *Квазимодо извини на грби* (2013), *Ономад је била добар комад* (2014) и *Изборни слаган* (2015). Живи у Бањалуци.

Бештић Милан – Рођен 1952. године у Београду. Објавио је књиге афоризама: *Цврчак свира химну* (1990), *Цврчак је појео мрава* (1996), *Тако је говорио Пинокио* (2001), *Сабрани афоризми* (2006), *Нећу да трошим ћутање* (2006), *Афоризми : избор* (2007), *После ћутања* (2014), Објавио је књигу кратких прича *Граматица у трамвају* (2012) и *Дом је тамо где је рагастов* (2015). Афоризми су му превођени на бугарски, енглески, немачки, италијански, мађарски, шпански, руски, македонски и пољски језик. Добитник је неколико награда за афоризам. Заступљен је у више домаћих и страних антологија. Живи у Београду.

Бојан Рајевић – Рођен је 1988. на Цетињу. Дипломирао на Студијском програму за српски језик и јужнословенске књижевности Филозофског факултета у Никшићу. Коаутор књиге *Маратон на кратке стазе* (2012). Објавио је књигу афоризама *Бродоградња у боци* (2015). Награђиван за афористичко стваралаштво. Живи на Цетињу.

Велчева Ружа – Рођена је у Павликенима, а живи у Великом Трнову (Бугарска). Инжењер је електронике. Објавила је шест књига стихова, на бугарском и двојезично. Публикује у периодици а њени стихови су укључени у више зборника.

Виденов Владимир – Рођен је 1962. у Пернику (Бугарска). Дипломирао је као инжењер-агроном, а ради као новинар и издавач књига. Сувлашник је и управитељ електронског пољопривредног приручника *Nivabg.com*. Стихове публикује у периодици. Његова књижевна остварења су преведена на шпански и српски. Сам преводи поезију а пише и стихове за децу. Аутор је три књиге.

Грујић Р. Новица – Рођен је 1949. у Дубравици код Пожаревца. Завршио је машински факултет и на њему стекао академско звање доктора техничких наука. Радио је у привреди и у школству. У средњој техничкој школи у Костолцу као професор стручних предмета а затим у Високој техничкој школи у Пожаревцу са изборним звањем професор, провео је већи део радног века. Од 1980. године објављује у научно-стручним часописима код нас и у иностранству радове као и на научно-стручним скуповима у зборницима радова. Објавио је преко сто научно-стручних радова до данас. Ментор преко сто педесет завршних радова студената. Објавио је десет стручних књига, две монографије из струке, једну монографију родног места: „Дубравица кроз време“. Живи у Пожаревцу.

Гузина Ранко – Рођен 1939. у Скопјанској Греди. По образовању правник, по вокацији нешто сасвим супротно – карикатуриста и сатиричар. Више од педесет година ради у новинама, увек истим – „Вечерњим Новостима“. Објављене књиге: *То су они* – збирка портрета и епиграма, *Књига утисака* – алманах карикатура и афоризама, *Сличности* – портрети познатих личности и афоризми, *Балканска крчма* – хроника последње деценије XX века у карикатури и афоризму, *Афоризми* – избор, *Млађе Каменково доба* – портрети телевизијских личности (Заједно са Душаном Петричићем), *Сизифово племе* – афоризми. Илустровао рубрике или књиге Душка Радовића, Милована Витезовића, Љубе Ршумовића, Јована Хаџи Костића, Петра Пајића и многих других. Награде: Златна плакета „Пјер“ (2 пута), Награда за животно дело „Слободан Глумац“, Награда за новинар-

ство „Светозар Марковић“, Награда за ТВ критику „Душан Дуда Тимотијевић“, Награда за новинску сатиру „Јован Хаџи Костић“, Награда „Радоје Домановић“, Награда „Вук Глигоријевић“ за афоризам, Награда БАК (Београдског афористичарског круга) за животно дело и више међународних награда за карикатуру. Живи и ради у Београду.

Дебељачки Татјана – Рођена је 1967. године у Ужицу. Пише поезију, кратку прозу, приче и хаику. До сада је издала четири збирке поезије: *Кућа од стакла* (1996), *Твоја* (2003), *Вулкан* (2004, збирка хаику песама), *Ах-ех-ух-ох-ух* (2008), *Ниша из стакла* (2013), *A House Made of Glass* (2013), *Кица од стакла – ガラスの家 – A House Made of Glass* (2015) Поезија и хаику преведени су на више језика. Живи у Ужицу.

Димитријевић С. Милан – Рођен је 1947. у Лесковцу. Дипломирао астрономију 1972, а физику 1973, на ПМФ у Београду. Ту је магистрирао 1976, а докторирао 1978. Аутор књига *Српски астрономи у индексу научних цитата у XX веку* (2005), *Астрономска спектроскопија* (1998). Објавио је и серије *Истраживање облика спектралних линија у Југославији и Србији I-V* (1990–2001), Београдска астрономска опсерваторија“ у годинама од 1995 до 2000, *Песме* (преведена на бугарски), антологију *Космички цвет* (Просвета 2003) и књигу *Пред звезданим вратима* (савремена бугарска поезија, 2015). Главни и одговорни уредник „Serbian Astronomical Journal“ и серије „Publications of the Belgrade Astronomical Observatory“ 1987–2002. Има велики број научних радова, а више од 200 у водећим међународним научним часописима. Објавио више од 250 научнопопуларних чланка из астрономије. Написао и снимиио за ТВ Београд и Нови Сад десетак серија о астрономији (три издате као видео касете намењене настави). Члан Удружења књижевника. Национални савет за научни и технолошки развој му је 2009. доделио звање заслужни научник.

Дипасупил Кунимаса Лилиан (Lilian Dipasupal Kunimasa) – Дипломирала је на Арелано универзитету (Филипини). Радила је три године на факултету, а потом се посветила писању. Била је лектор, судски преводилац, тренер, канцеларијски радник и сл. Сарадник многих листова и часописа, као и интернет портала на разним језицима широм света. Ово је први превод њених стихова на српском, који заправо представљају лирски и ангажовани бунт против сивила свакодневице. Живи и ствара у граду Кубао (Cubao).

Дрид Олфа (Olfa Drid) – Песникиња из Туниса, наставница енглеског и доктор наука. Професионално се бавила одбојком. Сарађује са многим електронским гласилима у свету и интернет порталима: *The Poet San-*

ctuary, The Voices Project.org, The Sirens Call ezine, Taj Mahal Review, The Haiku Journal и др. Превођена је на неколико страних језика. Ово су први преводи њених стихова на српском.

Ђуричковић Милутин – Рођен је 1967. у Дечанима. Завршио је студије књижевности и магистрирао на Филолошком факултету у Приштини, а докторирао на Филозофском факултету у Источном Сарајеву. Песник и прозни писац за децу и одрасле, новинар и књижевни критичар. Живи у Београду и ради као професор на Високој школи за васпитаче струковних студија у Алексинцу. Члан Удружења књижевника Србије и Удружења новинара Србије. Уређивао часописе *Светионик* и *Наше стварање*. Заступљен у 35 антологија и избора. Радови су му превођени на неколико језика. Објавио је 47 књига – 15 белетристичких (песме, афоризми, романи) и 32 научно-стручна издања. Добитник је награда: *Сима Цуцић* (најбоља књига за децу, 2010), Награда за најбољу дечију књигу године (Подгорица, 2010). *Раде Обреновић* (најбољи роман године за децу, 2011), *Доситејево перо* (трећа награда дечијег жирија, 2011), *Доситејево перо* (трећа награда дечијег жирија, 2013). Живи у Београду.

Живанић Милош – Рођен 1980. године. Објавио књигу *Крунисање таме* (2015).

Ивановић Јосип – Рођен је 1978. у Томиславграду. Објавио је роман *Сал* (2014, 2015). Прве радове пише под псеудонимима. 2010. године осваја другу награду на књижевном конкурс у Гете института и Француског института у БиХ. Од тада је добитник неколико похвала и награда, међу којима је најзначајнија освојено прво место на књижевном конкурс у организацији Музеја анђела, Вараждин. Радови су му уврштени у више поетских и прозних зборника у Хрватској, Србији и БиХ. Живи и ради у Дубровнику.

Илиева Илиана – Рођена је у Враци (Бугарска). Завршила је руску филологију и историју на Софијском универзитету „Св. Климент Охридски“. Аутор књиге *Жабљи скок. Тристишја, хаику, танка* (2004) и збирки песама *Ти који си хаковао планету* (2008) и *Пента и Пижо* (2009). Има много радова у периодици и алманасима, као и међународне награде за стихове и хаику. Превођена је на руски, енглески, француски и турски.

Истрефи Адријана (Adriana Istrefi) – Рођена је 1994. у Драчу (Албанија). Ради као новинар и уредник у издавачкој кући. Учествовала је на многим књижевним манифестацијама у земљи и свету. Добитница је неколико награда и признања. Професионално је посвећена литератури и уметности. Пише искључиво поезију, која је херметична и пуна симбола.

Ово је прво објављивање њених стихова на српском језику. Живи и студира у Драчу.

Јантагвај А. А. / Амину Алију (A. A. Yantagwaye / Aminu Aliyu) – Нигеријски песник најмлађе генерације (1992). Студент је међународних студија и дипломатије на универзитету „Ahmadu Bello“ (Зариа, Нигерија). Објављивао на неколико језика, као и на разним интернет порталима. Ово је његово прво објављивање стихова на српском језику

Јеремић Гордана – Рођена је 1971. године у Панчеву. Дипломирани економиста. Објавила је роман *Ана* (2015). Радила је као новинар у више издавачких кућа, на издањима која су махом намењена едукацији родитеља. Неколико бајки за децу је наишло на врло позитиван пријем. Текстовете је објављивала у часописима *Моје дете*, *Мама* и *Трудноћа*. Сарађивала је с ТВ Студио Б, у емисији која је покривала разне аспекте модерног живота. Живи у Панчеву.

Јокић Перица – Рођен је 1962. у Витини. Професор књижевности, сатиричар, прозни и драмски писац. Објавио је осам књига: *Паметнији попушта* (афоризми, карикатуре 1996), *Ти си мој геније* (роман у балади, 1996), *Доручак за Ему* (драма, 1997), *Тачно уподне* (антологија радио афоризма, 1998), *Лифт* (драма, 1999), *Причам ти причу* (сатиричне приче, 2013), *Искусства Роберта Ниманија* (сатиричне приче, 2014), *Огледи Роберта Ниманија* (сатиричне приче, 2015). Афоризми су му превођени су на руски, енглески, словеначки и македонски језик. Драмом „Лифт“, на анонимном конкурс у Телевизије Црне Горе, осваја откупну награду. Причом „Етно море“ осваја прву награду за најбољу сатиричну причу на Нушићијади 2012. у Ивањици. Живи у Берамама.

Јосева Павлина – Рођена је у Шумену (Бугарска). Аутор је три књиге стихова *Тешка за сањање*, *Још тишине* и *С оне стране тишине*, (која је преведена на руски) и једне са хумористичним стиховима у североисточном дијалекту *Еротика по сеоски*.

Кирилов Цветков Милчо – Рођен је у Софији. Завршио је астрономију на Софијском универзитету и одбранио докторат на Јереванском универзитету и Бјураканској опсерваторији – Јерменија. Пише стихове и прозу од 2007, када почиње да публикује на Хулите (www.hulite.net) – сајту за нову бугарску уметничку литературу, на коме има преко 400 објављених поетских остварења. Издао је две збирке стихова. Радио је у Институту за астрономију Бугарске академије наука (БАН) и у Немачкој као стипендиста фондације „Александар фон Хумболт“. Тренутно је професор на Институту за математику и информатику БАН.

Константинов Георги – Рођен је 1943. у Плевену (Бугарска). Аутор је више од 30 књига стихова и има много награда међу којима су и високе међународне. Један је од најпознатијих савремених бугарских песника. Почасни грађанин роднога града Плевена. Директор часописа „Пламак“.

Кулић Живко – Рођен је 1954. године. Доктор правних наука. Објавио је књиге афоризама: *Ја сам тај* (1987), *У кожи свога народа* (2002), *У канџама демократије* (2009), *Прекомерна употреба демократије* (2015). Аутор је више универзитетских уџбеника. Живи и ради у Београду.

Љубенов Владо – Рођен је 1961. у Софији. Завршио је Софијски универзитет „Св. Климент Охридски“, специјалност право. Аутор шест збирки стихова, позоришног комада у стиховима *Човек и мрак*, као и документарног филма *Јордан Крчмаров – један заборављени песник* (2003). Члан је Савеза бугарских писаца. Живи у Софији. Ради као адвокат.

Маринчева Евгенија – По образовању грађевински инжењер. Има две књиге стихова и једну са кратким причама, које је сама илустровала. Слике су јој награђиване а налазе се и у САД, Турској, Португалији, Русији, Италији. Живи у Софији.

Махмић Енеса – Рођена је 1989. Објавила је књигу *Фаустова кћи* (путописна поезија, 2015). Студент је биопсихологије. Награђивана за поезију. Поезија јој је превођена на словеначки, италијански и шпански језик. Живи у Зеници.

Миланов Орлин – Рођен је 1961. у Узбекистану. Завршио је Виши педагошки институт „Неофит Рилски“ у Благоевграду (Бугарска). Пише песме, члан је Савеза бугарских писаца и групе СГНР (С Гео на Редута). Живи и ради у Софији.

Мирјанић Ирена – Рођена у Земуну 1974. Професор енглеског језика и књижевности. Дипломирала на Филолошком факултету у Београду. Као преводилац са енглеског заступљена у неколико избора и антологија. Живи у Земуну и ради у Техничкој школи „Змај“.

Митова Маја – Професор бугарског језика и књижевности. Живи и ради у Кресни, област Благоевград (Бугарска). Добила је више награда на књижевним конкурсима. Текстови су јој преведени на српски, македонски и немачки језик. Њена песма у преводу М. С. Димитријевића, добила је награду Албатрос за поезију на међународном књижевном конкурсима „Бијела 2013“, Црна Гора.

Михајловић Момчило – Рођен је 1961. у Београду. Објавио књиге: *Лапсуси са предумишљајем* (афоризми, 1996), *Зомбијев осмех* (сатиричне приче, 2001) и *Ван памети* (афоризми, 2003). Добитник је награде Удружења књижевника Србије „Радоје Домановић“ за афоризам (1996) и за сатиричну прозу (1997). Заступљен је у више домаћих и страних антологија сатире. Живи и ради у Београду.

Михић Велибор – Рођен у Мостару 1936. Школовао се у Београду, Сокобањи, Новоме Саду, Алексинцу и Земуну. Дипломирани филолог, професор, уредник, новинар, књижевни критичар, сценарист, публицист, колумнист, афористичар, сатиричар, лектор, блогер. Дела: *Хотел Јевропа* (роман у стиховима, 1975), *Путовање у Књажевац* (позоришна драма), *Пад Дубровника* (драма у два чина, 1978), *Варошке приче* (приповетке), *Младожења* (ТВ епизода у ТВ-серији *Униформе*), *Младожења* (ТВ драма, прва награда ТВ Београд), *Пролећна сезона, кратки дани обожавања* (драма, награђена првом наградом Удружења драмских писаца Србије, Награда „Бранислав Нушић“ за оригиналан драмски текст, 1982), *Путовање у Књажевац* (друга награда за сатиричну причу „Радоје Домановић“); *Степеник* (СФ прича, 2007), *Лектор и фризерка* (радио драма); *Оптимист* (сатирична прича, прва награда „Вуко Безаревић“, Пљевља, 2006), *Сремац, Нушић и Андрић – драги гости Сокобање* (анегдоте, цитати, записи, 2010), *Политичка балада* (ТВ драма, друга награда ТВ Београд); *Варошке приче* (збирка приповедака, награда КПЗ Пљевља), *Реквијем за Катарину и Раденка* (приповетка, прва награда РУ „Ђуро Салај“, Београд), *Јеврејин између љубави и страсти* (роман, трећа награда за књижевност Савеза јеврејских општина Србије и Црне Горе, 2002), *Голуб на муштикли* (репортаже, прва награда за публицистику „Академије Иво Андрић“, 2002); *Поезија изворне писмености* (приказ); *Капут* (приповетка, друга награда за приповетку „Милутин Ускоковић“, Народна библиотека, Ужице, 2011) и др. Живи у Београду (од 1955).

Молик Таимир (Taimir Mollik) – Рођен је 1971. у Бангладешу. Пише поезију и прозу. Уредник познатог часописа „Dujou Bangla“. Члан националног Удружења писаца. Ово је други превод његових радова на српском језику.

Моманџи Едвин (Edwin Momanyi) – Рођен је 1994. године у Кенији. Дипломирао је менаџмент на државном универзитету (Kisii University). Пише поезију и кратку прозу. Објављује у разним часописима и електронским гласилима. Живи и ради у Најробију. Ово је први превод његових стихова на српском језику.

Назански Борис – Рођен је 1953. у Ријеци. Дипломирани инжењер хемије, новинар и писац. Објавио је књиге: *Стишићи* (1980, загонетке), *Загонеташтво вараждинског краја* (1981, монографија, с Миланом Ђурићем), *А шта је то* (2001, загонетке за децу), *Великани у стрип-анегдоти* (2003, с Јулесом Радиловићем), *Блијесци и слијегања* (2013, хаику); коаутор је збирки хаикуа *Седам путова* (2000), *Нових седам путова* (2003) и *Оловка и кист* (2010); *Рјечник анаграма* (у коауторству са Здравком Курником и Антуном Коширом, 2008). Од 1968. године бави се енигматиком. Објавио је петнаестак хиљада разноврсних загонетака у бројним загонетачким и другим листовима на хрватском, српском и словеначком језику. Један је од оснивача Вараждинскога загонетачкога клуба Вазак (1971) којему је био први председник. Од 1981. професионално се бави новинарством, прво као сарадник, а потом као уредник деска и уредник у енигматском часопису *Вјесников квиз*. Био је уредник енигматских прилога и рубрика у више енигматских и других листова као и часописа за децу. На међународним такмичњима за поезију хаику у последњих петнаестак година освојио је шездесетак високих награда, признања и похвала, од тога тринаест првих награда и чак петнаест награда и признања у домовини хаикуа Јапану. Живи и ради у Загребу.

Недјалков Петко – Рођен је 1963. у Плевену (Бугарска). Завршио је Физички факултет Софијског универзитета „Св. Климент Охридски“ и Специјалну астрофизичку лабораторију Руске академије наука. Предаје астрономију. Аутор поетске књиге *Друго небо*. Преводи поезију са руског и енглеског језика. Члан је Савеза бугарских писаца и Друштва писаца у Плевену.

Нјем Саида (Saida Nyeem) – Рођена је 1975. у Бангладешу. Пише поезију за децу и одрасле. Сарадник је часописа „Durgjo Bangla“. Превођена је на неколико језика. Ово је први превод њених стихова на српском језику. Живи и ради у граду Дака (Dhaka).

Паскалева Улјана – Рођена је у Шумену, а живи у Благоевграду (Бугарска). Завршила је Технички универзитет у Софији. Аутор је три збирке песама, као и књига из области техничких наука. Сада је предавач, главни асистент на Југозападном универзитету „Неофит Рилски“ у Благоевграду, доктор технике електромерења.

Перић Б. Владимир – Рођен је 1976. у Шапцу. Основне и постдипломске студије књижевности завршио је у Новом Саду. Докторирао је 2013. године на ФИЛУМ-у са темом *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића*. Објавио је збирку песама *Елипе* (2015).

До сада је учествовао на преко двадесет иностраних и домаћих научних скупова. Ради као професор српског језика и књижевности у Крагујевцу.

Радић Владимир – Рођен је 1947. у Новом Саду. Студирао машинство и филозофију у Сарајеву. Аутор је романа *После свих ових година* (2010) и *Прва авенија* (2011), као и збирке прича *Врата испред тебе и друге приче* (2015). Ради као инжењер. Живи у ХанOVERу.

Раонић Зоран – Рођен 1956. године у Ђурђевића Тари код Жабљака. Пише поезију, прозу, сатиру, а бави се и сакупљањем народних умотворина. Аутор је осам збирки поезије: *Вилино коло*, *Четири мијене* (хаику), *Диоба ватре*, *Други круг ватре*, *Мјесец у крилу* (хаику), *Иза бране*, *Око пјесме*, *Неко доба*. Објавио је књигу кратке прозе *Бехар у змијарнику*. Заступљен је у неколико заједничких књига, у педесетак различитих зборника, избора и панорама. Радови су му уврштени у преко двадесет антологија, па и у неколико веома значајне антологије светске хаику поезије на српском, енглеском, француском и грчком језику. Поезија му је превођена на енглески, немачки, грчки, македонски и бугарски језик, а хаику и на још десетак светских језика. На разним конкурсима за поезију, приповетку, сатиричну причу и афоризам припало му је низ признања. Добитник је бројних награда. Сарађивао је и сарађује у више од педесет листова и часописа. Члан је Удружења књижевника Црне Горе. Живи у Пљевљима.

Ристановић Цвијетин – Рођен је 1937. године у Модрану, општина Бијељина. Учитељску школу завршио је у Бијељини, Вишу педагошку школу у Тузли, а Филозофски факултет – група Југословенске књижевности у Новом Саду. Постдипломски студиј – смер за науку о књижевности завршио је на Филолошком факултету у Београду, где је и докторирао. Бави се књижевном критиком и историјом књижевности. Радове је објављивао у часописима и листовима: „Израз“, „Лица“, „Провинција“, „Путокази“, „Значења“, „Багдала“, „Ријечи“, „Домети“, „Српска вила“, „Словеса“, „Крајина“, „Детињство“, „Међај“, „Одјек“, „Бразде“, „Просвјетни лист“, „Ослобођење“, „Глас српски“ и др. До сада је објавио књиге: *Казивање као огледало живота* (1990), *Епик и лирик Петар Кочић* (1995), *Српски пјесници за дјецу* (1997), *Огледи и прикази* (1999), *Простори дјетињства* (2002), *Књижевне теме* (2003), *Критички (п)огледи* (2006), *Књижевнокритичка освјетљења* (2009), *Вредновање књижевног текста* (2014). У издању Завода за уџбенике и наставна средства у Источном Сарајеву приредио је: *Избор из поезије и прозе за дјецу Десанке Максимовић* (1999), *Избор из поезије за дјецу пјесника Републике Српске* (2000), *Књижевна дјела за школску лектуру од II до V разреда према Наставном плану и програму за основну школу у Републици Српској* (2003–

2004) – укупно 16 књига, *Књижевна дјела за школску лектуру од II до V разреда према наставном програму Заједничког језгра у Босни и Херцеговини* (2005) – укупно пет књига. Пензионисан је у звању редовног професора Педагошког факултета у Бијељини Универзитета у Источном Сарајеву. Члан је Удружења књижевника Републике Српске и Удружења књижевника Србије. Живи у Бијељини.

Русев Рајсн Рајчо – Рођен је 1949. у селу Малко Брјагово, Хасковско (Бугарска). Завршио је Софијски универзитет „Климент Охридски“, Филолошки факултет. Аутор је пет књига стихова. Стихове почиње да публикује касно, са 55 година. Преводио је прозу са руског и српског. Живи у Софији.

Спасојевић Зоран – Рођен је 1949. у Крагујевцу. Аутор је књига поезије: *Дар празнине* (1986) и *Глад* (1998), књига кратких прича: *Одело за одлазак* (1997) и *Кратке приче без муке* (2003, 2006), књига драма: трилогије *Америка има рупу* (2003), кратких драма *Резерват Србија* (2006), документарне комедије *Гаврилов Принцип* (2008) и комедија *Волиш ли ме, Јакове* (2008) и *Мој човек* (2010), књиге сатире *Ту зека пије воду* (2008), као и књиге и-мејл арта *Мала ноћна пошта* (2009). Аутор је CDROM-а (дигиталне графике, књиге и текстови) *Циркус* (2006). Аутор је ТВ драме *Америка има рупу 2* (1999), сценарија хумористичке ТВ серије *Без наслова* (2000) и радиодраме *Кратка историја наизменичног стајања и падања* (2004). Заступљен је у педесет антологија и зборника поезије, кратке приче, кратке драме и сатира. Бави се мејл-артом и дигиталном графиком. За своје радове награђиван је више пута. Члан је Удружења драмских писаца Србије и Удружења књижевника Србије. Живи у Крагујевцу.

Стојковић Душан – Рођен 1948. у Београду. Песник, приповедач, књижевни критичар, есејиста, антологичар. Уредник Шумадијских метафора (Младеновац). Објавио је књиге поезије *Мало сунце* (2004) и *СмртКовање / СмртКовење* (2008); прозе: *Сневомрак, кафкијаде* (2006), *Сновни словар* (2007) и *Речник дубровачког језика* (2000). Написао је критике *Баштиници и сапутници* (2007), *Хлеб камена и неба* (2010), *О сврљишким песницима* (2010), *Жубор метафизичког* (огледи о српским песницима, 2010), *Зрнасти снови* (критички текстови и студије о стваралаштву Дејана Богојевића, 2010), *Радомир Андрић или Поезија која траје* (2012). Антологије: *Речи у излогу града* (1999), *Небо језика* (2002), *Хук душе* (2003), *Тело у телу* (2003), *Лирски бруј Шумадије* (2004), *Снови бића* (2004), *Дах речи* (2005), *И снови и јава* (2005), *Рудници снова* (2006), *Граматица смрти: Именице* (2006), *Зрневље светлости* (2007), *Граматица смрти: Прироци* (2007), *Граматица смрти* (2008), *Граматица смр-*

ти: *Проза-Ида* (2009). *Грамматика смрти: Проза – Идет. Туђоземци* (2010), *Грамматика смрти: Проза – Идет. Нашијенци* (2011), *Зрнца* (са Дејаном Богојевићем, 2011), *Грамматика смрти: П(р)озорје* (са Милошем Јанковићем, 2012), *Венац венаца* (са Дејаном Богојевићем, 2012), *Госпођа смрт на дну тишине: од Ерине до Каролине* (2012), *Антологија песништва песника умрлих пре њихове тридесете године* (са Дејаном Богојевићем, 2012), *Гласници невиђеног* (2013), *Грамматика смрти: П(р)окушаји* (са Дејаном Богојевићем, 2013), *Антологија Поетикон* (са Миљурком Вукадиновићем, 2014), *Нису све болести за мене* (са Миљурком Вукадиновићем, 2014), *Трезор српске поезије, Српски песници XX века* (са Дејаном Богојевићем, 2014), *Бубе у глави* (2015), *Нису све болести за мене* (са Миљурком Вукадиновићем, 2015). Потпредседник Удружења књижевника Србије. *Изабрана дела: Снивци (Unus mundus, Ниш, 47 /2014, стр. 89 – 249)*. Живи и ради у Младеновцу.

Стојнева Веселка – Рођена у Доњој Бањи, Софијска област. Завршила је Југозападни универзитет „Неофит Рилски“ у Благоевграду. Ради као професор. Аутор је две књига песама. Суорганизатор је пројекта „Раскрсница уметности“, који остварује сезонска окупљања стваралаца у различитим областима уметности сред лепоте природе.

Стојнић Данко – Рођен је 1955. у Београду. Педијатар. Бави се дечјом пулмологијом и фтизиологијом. Објављене књиге: *Априорна фантастика, Синтетичка аутобиографија, Две приче, Градске приче, Шест прича, Фасцикле, Девет прозора, Неколико чудних прича о екскурзорима*. Живи и ради у Београду.

Теодор Стефан – Рођен је 1961. у Колашину. Пише кратке приче, романе, приповетке и сценарија. Сарађује са часописима. Заступљен у антологијама и зборницима. Живи у Никшићу.

Теофиловић Витомир – Рођен је 1943. у Врчину код Београда. Дипломирани филолог. Објавио књиге афоризама „Доле црни петак“, „Примери оптимизма“, „Државни циркус“, „Срби и остатак света“ и „Орвел неће проћи“, збирку песама „Сунце изнутра“ и књигу есеја „Хиперборејци на Суматри“; приредио је панораму „Враг и шала. Пола столећа српског афоризма“ и антологију сатиричног афоризма „Случајни зорак“. Превођен на више језика. Живи у Београду.

Тодоровић Мирољуб – Рођен 1940. године у Скопљу. Дипломирао је на Правном факултету у Београду. Оснивач је и теоретичар сигналазма, српског (југословенског) неоавангардног стваралачког покрета и уредник Интернационалне ревије *Сигнал*. Пише поезију, прозу, есеје и бави се мултимедијалном уметношћу. Објављене књиге поезије: *Планета* (1965),

Сигнал (1970), *Kyberneto* (1970), *Путовање у Звездалију* (1971), *Свиња је одличан пливач* (1971), *Степениште* (1971), *Поклон-пакет* (1972), *Наравно млеко пламен пчела* (1972), *Тридесет сигналистичких песама* (1973), *Гејак Гланца Гуљарке* (1974), *Телезур за тракање* (1977), *Инсект на слепоочници* (1978), *АЛГОЛ* (1980), *Textum* (1981), *Чорба од мозга* (1982), *Гејак Гланца Гуљарке* (друго проширено издање, 1983), *Chinese Erotism* (1983), *Нокаут* (1984), *Дан на девичњаку* (1985), *Заћутим језа језик језгро* (1986), *Поново узјахујем Росинанта* (избор из поезије, 1987), *Белоушка попије кишницу* (1988), *Source de cerveau dans l'Europe de l'Est* (1988), *Видов дан* (1989), *Радосно рже Рзав* (1990), *Трн му црвен и црн* (1991), *Амбасадорска кибла* (1991), *Сремски ћевап* (1991), *Дишем. Говорим* (1992), *Румен Гуштер кишу претрчава* (1994), *Стриптиз* (1994), *Девичанска Византија* (1994), *Гласна Гаталинка* (1994), *Испљувак олује* (1995), *У цара Тројана козје уши* (1995), *Планета* (заједно са поемом *Путовање у Звездалију*, друго проширено издање, 1995), *Смрдибуба* (1997), *Звездана мистрија* (1998), *Електрична столица* (1998), *Рецепт за запаљење јетре* (1999), *Азурни сан* (2000), *Пуцањ у Говно* (2001), *Гори Говор* (2002), *Фонети и друге песме* (2005), *Плави ветар* (2006), *Паралелни светови* (2006), *Рана, реч и песма* (са Дејаном Богојевићем, 2007) и *Златно руно* (2007). Књиге прозе: *Тек што сам отворила пошту* (епистоларни роман, 2000), *Дошетало ми у уво* (шатро приче, 2005), *Прозор* (снови, 2006), *Шатро приче* (2007), *Лај ми на ћон* (Интернет издање, 2007), *Шокинг-блу* (шатро роман, 2007), *Киснем у кокошињцу* (шатро жваке, 2008) и *Боли ме блајбингер* (шатро роман у 150 жвака и 50 слика) (2009). Књиге есеја и полемика: *Signalism* (1973), *Сигнализам* (1979), *Штеп за шуминдере – ко им штрика црева* (1984), *Певци са Бајлон-сквера и моја фрка са њима* (1986), *Дневник авангарде* (1990), *Ослобођени језик* (1992), *Игра и имагинација* (1993), *Хаос и Космос* (1994), *Ка извору ствари* (1995), *Планетарна култура* (1995), *Жеђ Граматологије* (1996), *Signalism Yugoslav Creative Movement* (1998), *Miscellanea* (2000), *Поетика сигнализма* (2003), *Токови неоавангарде* (2004). Књиге за децу: *Миш у обданишту* (2001), *Блесомер* (2003). Антологије: *Сигналистичка поезија* (1971), *Конкретна, визуелна и сигналистичка поезија* (1975), *Mail Art – Mail Poetry* (1980). Bookworks: *Фортран* (1972), *Approaches* (1973), *Signal-Art* (1980), *Златибор* (1990), *Шумски мед* (1992). Поезија, есеји и интермедијални радови Мирољуба Тодоровића објављивани су на више језика у антологијама, зборницима, каталозима, листовима и часописима: Италије, Мађарске, Аустрије, Немачке, Француске, Шпаније, Португала, Швајцарске, Чешке, Пољске, Литваније, Шведске, Русије, Финске, Исланда, Велике Британије, Данске, Холандије, Белгије, САД, Канаде, Мексика, Уругваја, Бразила, Нове Каледоније, Јужне Кореје, Јапана и Аустралије. Имао је дванаест самосталних, а излагао је на преко шест стотина колективних

међународних изложби цртежа, колажа, визуелне поезије, мејл-арта и концептуалне уметности. Награде: „Павле Марковић Адамов“, „Оскар Давичо“, „Тодор Манојловић“, „Вукова награда“, награда Вукове задужбине, „Златно слово“. Живи у Београду.

Ћировић Д. Миленко Љутички – Рођен 1950. године у Љутићима код Пљеваља. Пише поезију, књижевну критику и афоризме. Бави се истраживачким радом из области историје. Поезија (углавном хаику) преводена је на енглески, јапански, руски, француски, грчки, румунски, словеначки, немачки, шведски, македонски и арапски. Објавио је књиге поезије *Пртљаг завичаја* и *Акорди трајања*; књиге хаику поезије *Вртача* и *У загрљају сјенки* (на српском и енглеском). Заступљен у више од 120 зборника у земљи и иностранству. Сарађивао с бројним домаћим и иностраним часописима. Добитник више признања за хаику поезију у земљи и иностранству. Уредник часописа за хаику поезију „Освиг“. Председник Хаику удружења Србије и Црне Горе (од 2003), члан Удружења књижевника Србије. Живи у Београду.

Ћорилић Ненад – Рођен је 1975. у Лозници. Дипломирао је на Филозофском факултету у Нишу, на одсеку Англистика. До сада је објавио књиге *Господин Нојвил* (приче, 2007), *Преузимање неодговорности* (афоризми, 2008), *Распродаја магле* (афоризми, 2011), *Маратон на кратке стазе* (афоризми, 2012, коаутор) и *Утаја пораза* (афоризми, 2015). Живи у Лозници, где ради као професор у средњој школи.

Христова Цонка – Рођена је у Софији. Завршила је ВТУ „Св. Ћирило и Методије“, специјалност „Бугарска филологија“. Објавила је три књиге песама: *Речи на раскршћу* (2005), *Размишљања једног мрава* (2008) и *Питала сам маму*. Радила је као новинар, члан је Савеза бугарских писаца. Добитник је низа националних награда. Од 1989. живи у Дрјанову, Габровска област.

Чаушева Зинаида – Рођена је у Софији. Завршила је Виши економски институт „Карл Маркс“. Има објављену књигу стихова. Ради као економиста.

Шејретова Здравка – Рођена је у месту Бјала Черква, област Велико Трново (Бугарска). Завршила је ВТУ „Св. Ћирило и Методије“, специјалност Библиотекарство и научна информација. Објавила је две књиге, а стихови су јој преводени на руски и румунски језик. Публикује у периодичности. Ради као библиотекар. Члан је Управног савета Савеза независних бугарских писаца и Председник његове Плевенске филијале. Члан је Друштва писаца у Плевену.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

КЊИЖЕВНИ преглед / главни уредник Ђорђе
Оташевић. – Год. VII, бр. 8 (2016) – Београд : „Алма“, 2010-
(Београд : Скрипта интернационал). – 24 cm

Тромесечно

ISSN 2217-2017 = Књижевни преглед
(Београд)